Ազգ

Azg

Դեկտեմբեր 25 Շաբաթ 1993

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

9 տարի, թիվ 248 (499)

գինը 25 ռ.

դասիչ 69149

Երեւան 375010 Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941

տելեքս 243266 CPIRI SU

Երեւան

Գազամուղը վերականգնված է, սակայն գազը չկա ու չկա

Թեեւ Վրաստանի տարածքում պայթած գազամուղի վերականգնման աշխատանքներն արդեն 2 օր է ավարտված են, սակայն հանրապետությունը դեռեւս գազ չի ստանում: ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայությունից ե՛րեկ տեղեկացանք, որ երեկ առավոտյան վրացական կողմը հայտնել է, որ գազն արդեն բաց է թողնված: Սակայն դրանից հետո էլ հանրապետություն գազ չի մտել: Հայկական կողմից աշխատանքային բրիգադը ուղարկվել է գազամուղի ամբողջական լինելն իր տարածքում, եւ որեւէ խափանում կամ վթար չի հայտնաբերել: Իր հերթին, Վրաստանի տարածքում վրացական կողմն է սկսել ստուգման աշխատանքներ կատարել: Երեկոյան ժամը 18-ի դրությամբ նրանց ստուգման արդյունքների եւ գազի ներհոսքի մասին դեռեւս տեղեկություններ չկային:

«Ազգ»

Խմբագրական

Հունվարի 1-ից Հունաստանի «դարաշրջա՞ն»

Արդեն վաղուց հայտարարվել է, որ 1994 թ. հունվարի 1-ից Հունաստանը նախագահելու է ԵՄՀ-ում: Կարելի՞ է արդյոք ենթադրել, թե այդ հանգամանքը տվյալ միջազգային կազմակերպության կողմից բարձրացնելու իր հեղինակությունը եւ մեծացնելու դերը Եվրոպայում անլուծելի թվացող միջէթնիկական խնդիրներ ու հակամարտություններ լուծելիս:

Մեր կարծիքով, ոչ: Հավանաբար տեղի կունենա հակառակ գործընթացը. ԵՄՀ-ն վերջնականապես կորցնելու է կշիռը եւ նրա վրայից կընկնի անայսօր խաղաղարարի «լուսապսակը», քանի որ ըստ տրամաբանության Հունաստանը կփորձի տվյալ կազմակերպությունում իր նախագահության ժամկետն օգտագործել նաեւ աշխարհամասում եւ Միջերկրական ծովի քրտտարածքում իր շահերին առնչվող մի ամբողջ շարք հարցերի ընդունելի լուծումներ գտնելու նպատակով: Ըստ երեւույթին, Աթենքը կցանկանա բոլոր յսաչ Միացյալ կենտրոնով նախկին հարավսլավական հանրապետություն Մակեդոնիայի համաստված ճանաչումը, ինչին արդեն հակվում է եվրոպական պետությունների մեծ մասը: Վերջապես, մինչեւ օրս առկա է Կիպրոսի խնդիրը, որի լուծումը տարեց տարի անկանխատեսում են բոլոր խաղաղարարները, այդ թվում նաեւ ԵՄՀ-ն միջոցով:

Հաշվի առնելով, որ ՄԱԿ-ի շրջանակներում եւս այդ հին խնդիրը դեռ չի ստացել իր խաղաղական լուծումը, հույն խաղաղագետները հավանաբար կցանկան հարցը վերադարձնել «եվրոպական հարթակներ»: Իհարկե, նմանօրինակ խաղ՜.. կարող են միայն բարդացնել Բալկաններում եւ Միջերկրածովյան տիրող իրադրությունը, հատկապես եթե Թուրքիային եւ նախկին հարավսլավական Մակեդոնիային պաշտպանեն ԱՄՆ-ը եւ նրա հիմնական դաշնակիցները:

Սակայն Հունաստանը չի կարող եվրոպացի խաղաղագետների ուշադրությունը չբեւեռել այն խնդիրների վրա, որոնք կամ տարիներ շարունակ լռության են մատնվել, կամ էլ ըստ էության հետորեն անտեսվել են: Վերջապես, Աթենքը կարող է Սոֆիային տանը հիշեցնել, որ նախկին Բյուզանդիայի նախընտրական պայքարի ժամանակ Կիպրոսի խնդրի կարգավորման հասնելու խոստումներ էր տալիս:

Այս կապակցությամբ մեզ թվում է, թե վերոհիշյալ ուղղություններում հույն խաղաղագետների ակտիվությունը դրսեւորման դեպքում ԵՄՀ-ն կամ ստիպված կլինի հարցերում ու լրջորեն ծնռնամուխ լինել աշխարհամասում միջազգային խաղաղական խնդիրների լուծման կոնկրետ ու իրական մեխանիզմների ստեղծմանը, կամ էլ կփլուզվի որպես լիովին վարկաբեկված կազմակերպություն: Դա իր հերթին կնշանակի, որ սկզբունքորեն բոլոր շահագրգիռ կողմերին կընձեռվի եվրոպայում ինքնուրույն նաեւ նոր սահմաններ հաստատելու առանձնաշնորհ: ■

Գերմանացի լրագրողն ազատ է արձակվել: Թուրքիայում ներում է շնորհվել գերմանացի մի լրագրողի. Շենթան Վայդբերգն ազատ է արձակվել: 29-ամյա Վայդբերգը մեղադրվել էր անցյալ տարի հոկտեմբերին եւ դատապարտվել 4 տարվա ազատազրկման: Թուրքական դատարանը նրան մեղադրել է Քրդստանի բանվորական կուսակցության բանբեր լինելու մեջ: Թուրքիայի նախագահ Դեմիրելը թույլ է տվել ազատ արձակել Վայդբերգին, քանի որ նա անցել է սահմանադրական հոգեբուժական ստուգման: **Եվրոնյուս**

ՏԵՐ-ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ ԵՎ ԱԼԻԵՎԻ ՄԻՋԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ՉԿԱՅԱՑԱՎ

Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարն ինքնավստահ է

Այն բանից հետո, երբ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եւ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի միջեւ դեկտեմբերի 24-ին Աշխաբադում նախատեսված երկրորդ հանդիպումը չկայացավ, Հայաստանի նախագահը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որտեղ ասվում է, թե Ադրբեջանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ ռազմական գործողությունները շարունակվում են Ադրբեջանի ղեկավարության հակամարտությունը խաղաղական միջոցներով կարգավորելու կտրուկ մերժմամբ: Ընդ որում, ընդգծվում է, որ չընդունելով ԵԱՀԽ-ի ծրագիրը Ադրբեջանը ոչ միայն մերժում է ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ջանքերը, որին ակտիվորեն մասնակցում է Ռուսաստանը, այլեւ հրաժարվում է իրագործել ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհրդի բանաձեւը: Հայտարարության մեջ ընդգծվում է նաեւ, որ Ադրբեջանն առ այսօր հրաժարվում է Ռուսաստանի խաղաղարար միջնորդությունից, մինչդեռ այն, ընդունելի է Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի կողմից: Ի վերջո, կոչ է արվում հավելել կրակի երաշխավորված դադարեցման կայուն երաշխիքներ:

Այնուհետեւ խոսվում է այն մասին, որ այս ամենը, ավելացրած աճող ծախսերի եւ բոլոր տեսակի ադրբեջանական բանակի կազմում մարտական գործողություններին մասնակցելու փաստը, վկայում է, որ Ադրբեջանը հույսը դրել է միայն հակամարտության ռազմական լուծման վրա, եւ այդ հանրապետության ղեկավարության վարած քաղաքականությունն ուղղված է հակամարտության ընդլայնմանն ու նրանում այլ երկրների ներքաշմանը: Վերջում Ադրբեջանի ղեկավարությանը կոչ է արվում լինել իրատես, հրաժարվել հակամարտության ռազմական լուծման ուղիների որոնումից եւ խնդիրը կարգավորել բացառապես խաղաղական միջոցներով:

Ի դեպ, երբ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւին խնդրեցին մեկնաբանել այս հայտարարությունը, վերջինս պատասխանեց, թե ինքը նույնպես հանդես է եկել համանման հայտարարությամբ, միաժամանակ տեղեկացնելով, թե հնարավոր է, որ առաջիկայում երկկողմ հանդիպումները շարունակվեն: Ընդ որում, Ադրբեջանի նախագահը հրաժարվեց որեւէ կոնկրետ ժամկետ նշել:

Ինչեւէ: Անհամեմատ ավելի հետաքրքիր էր «Ազգի» թղթակցի հարցազրույցը Ադրբեջանի թիվ մեկ պաշտպանության նախարար, գեներալ-մայոր Մամեդրաֆի Մամեդովի հետ, որն, ի դեպ, երկու տարի ծառայել է Աֆղանստանում եւ այն կարծիքին է, թե ադրբեջանական բանակը վաղ թե ուշ «հայկական ագրեսորներից» ազատելու է Ադրբեջանը: Եւ այսպես՝ Մամեդրաֆի Մամեդով. «Այս պատերազմը կանգնեցնելու համար անհրաժեշտ է ընդամենը 3 հրաման. կանգ առ, հետ դարձ եւ ճայլով մարշ»: Երբ հայկական զորքերին նման հրաման տրվի, կհաստատվի խաղաղություն: Հայկական զորքերը շարունակ խախտում են հրադադարը եւ առաջ շարժվում, եւ ոչ մի դաշնակցականություն այստեղ չի օգնի: Համոզված եմ, որ վաղ թե ուշ Ադրբեջանն այնքան կհզորանա, որ կկարողանա ազատագրել գրավված տարածքները: Սակայն ես գտնում եմ, որ անհրաժեշտ է շարունակել խաղաղ կարգավորման ուղիներ փնտրել: Ինչ վերաբերում է նրան, որ հետ քաշվելու հրաման ոչ մի տրվի նաեւ ադրբեջանական բանակին, ապա ես ոչ մի կետով չեմ

Տես էջ 2

Ղարաբաղ

ԾԱՆՐ ՄԱՐՏԵՐ ԹԱԼԻՇԻ ԵՎ ՄԱՐՏԱԿԵՐՏԻ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՄԲ

Հարավ-արեւելքում եւս անդորրը խախտվեց

* Հարաբերական անդորրից հետո ի րողությամբ ղարաբաղյան ռազմաճակատներում կրկին սրվել է: ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբի տվյալներով, ինչպես Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից Վահրամ Աղաջանյանը, դեկտեմբերի 24-ի վաղ առավոտյան, զանգվածային հրթիռահրետանային նախապատրաստությունից հետո ադրբեջանական բանակի ստորաբաժանումները գրահամեքենաների աջակցությամբ անցել են հարձակման Լեռնային Ղարաբաղի հյուսիսային ռազմաճակատներում, Թալիշ գյուղի եւ Մարտակերտ շրջկենտրոնի ուղղությամբ: Ժամը 13-ին Մարտակերտի գոտում հարձակումը կասեցվել է: Ընդհարումների ընթացքում ոչնչացվել է 20-ից ավելի ադրբեջանցի զինվոր: Հայկական կողմից վիրավորվել են 3 ազատամարտիկ: Ժամը 16-ին ադրբեջանական կողմը կրկին վերսկսել է մարտական գործողությունները:

Միաժամանակ վերսկսվել է լայնածավալ հարձակումը ռազմաճակատի հարավ-արեւելյան հատվածում՝ Ֆիզուլիի շրջանում: Հայկական կազմավորումները ետ են գրավել նախորդ օրերին կորցրած 2 դիրքակետ: Թեժ մարտերի ընթացքում ոչնչացվել է թշնամու 1 T-72 տիպի տանկ: Տուժածների մասին տվյալները ճշտվում են: Ժամը 17:30-ի դրությամբ ղարաբաղյան կազմավորումները ծանր մարտեր էին մղում այս երկու ուղղություններում: Նախնական տվյալներով, ադրբեջանական մի խումբ կազմավորում բնակչ էր շրջապատման մեջ, հայկական ուժերը միջոցներ էին ձեռնարկում այն ոչնչացնելու ուղղությամբ:

ԼՂՀ արտաքին գործերի նախարար Արկադի Ղուկասյանը երեկ առավոտյան ադրբեջանական բանակի հարձակման կապակցությամբ հայտարարեց, որ ռազմաճակատի ողջ երկայնքով ձեռնարկված այդ հարձակումը մի անգամ եւս վկայում է, որ ադրբեջանական բանակը փորձում է ներքաղաքական ճգնաժամից դուրս գալ ռազմական ուժով եւ հասնել իր վերջնական նպատակին՝ Ղարաբաղի հայերի լիակատար տեղահանմանը:

Արկադի Ղուկասյանի խոսքերով, եթե միջազգային ընկերակցությունը շատ միջոցներ չձեռնարկի ղարաբաղյան հակամարտության գոտում ռազմական գործողությունների դադարեցումը կանխելու ուղղությամբ, ապա պատերազմն անխուսափելիորեն կստանա նոր որակական բնույթ, ինչն աղետալի հետեւանքների կբերի:

«Ազգ»

«ՀՅԴ-ն եղել է եւ կմնա ազգի սպասավորը, ոչ հանրապետության նախագահին, այլ ազգային փրկության կառավարությանը»: այս կոչերը հնչեցին երեկ Վանաձորում տեղի ունեցած հանրահավաքում: Իրենց ելույթներում հանրապետության նախագահի եւ կառավարության հրաժարականը պահանջեցին ՀՅԴ անդամներ Վահան Ղուկասյանը, Սերո Թամրազյանը, Վրեժ Սարսամյանը, ՀՅԴ կենտրոնական կոմիտեի անդամ Լեւոն Մկրտչյանը, Գերագույն խորհրդի պատգամավոր Գագիկ Իսագուլյանը եւ այլք: Գրեթե բոլոր ելույթներում կոչ էր արվում ստեղծել ազգային փրկության կառավարություն հանրապետության նախագահի անհապաղ հրաժարականից հետո: Բռնաճնշումների խոսք ասվեց նաեւ քաղաքային իշխանությունների հասցեին: **Ս. Ս.**

Աշխարհ

Դոնի Ռոստովը ազգամիջյան պայթյունի եզրին

Լրատվության միջոցների կողմից դեկտեմբերի 23-ին Դոնի Ռոստովի դպրոցներից մեկի աշակերտների առեւանգման մեջ «կովկասյան ազգության ներկայացուցիչներին» մեղադրելուց հետո, քաղաքում կտրուկ սրվել է ազգամիջյան իրավիճակը, հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը: Դոնի Ռոստովի կազակներն ու տեղի ռուս բնակչությունը դուրս են եկել փողոց եւ պահանջում են «մաքրել» քաղաքը կովկասցիներից: Մարզի ներքին գործերի վարչությունից հայտնում են, որ իրավիճակն առայժմ կառավարելի է եւ բռնության գործողություններ առայժմ չեն արձանագրվել: 18-րդ դարի վերջից ի վեր այստեղ մեծ թիվ են կազմում հայերը, որոնք գաղթել էին Ղրիմից եւ Դոնի ափին հիմնել Նոր Նախիջեւան քաղաքը, որն այժմ ընդգրկված է Դոնի Ռոստով քաղաքի կազմում եւ անվանվում է Պրոլետարական շրջան: Դիտորդների կարծիքով, եթե այս միաբեկյության կապակցությամբ Դոնի Ռոստովում ազգամիջյան հուզումներ սկսվեն, ապա դա կարող է տարածվել Հյուսիսային Կովկասի Կրասնոդարի եւ Ստավրոպոլի մարզեր, ուր ռուս բնակչության կողքին մեծաքանակ եւ կովկասցի բնակչություն կա, այդ թվում նաեւ ներգաղթածներ Հայաստանից, Վրաստանից ու Ադրբեջանից:

Բրիտանական ներկայացուցչություն Սկոպյեում

Մեծ Բրիտանիայի թագավորությունն իր դիվանագիտական ներկայացուցչությունը բացեց Մակեդոնիայի մայրաքաղաք Սկոպյեում, երեկ հաղորդեց BBC ռադիոկայանը: Մեծ Բրիտանիան դարձավ Եվրոպական տնտեսական համագործակցության անդամ առաջին երկիրը, որը դիվանագիտական առաքելություն հաստատեց Մակեդոնիայում, փաստորեն անտեսելով Հունաստանի պահանջները: Հիշեցնենք, որ Հունաստանը դեմ է Մակեդոնիայի միջազգային ճանաչմանը, քանի դեռ Սկոպյեն չի փոխել իր երկրի անվանումը: Աթենքի կարծիքով, Մակեդոնիա տեղանունը պատկանում է միայն Հունաստանի համանուն մարզին եւ նման անվանումով երկրի առաջացումը սպառնում է Հունաստանի տարածքային ամբողջականությանը: Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարության ներկայացուցիչը, մեկնաբանելով իր երկրի որոշումը, նշել է, որ «մակեդոնական իշխանության պետության գոյությունը Եվրոպայում անվիճարկելի փաստ է եւ այն անտեսելու փորձերը վնաս են հասցնում եվրոպական անվտանգությանը»:

Իսրայել-պաղեստինյան խորհրդակցությունները կշարունակվեն

Դեկտեմբերի 23-ին Ֆրանս պրես գործակալությունը Վիեննայում կայացած Իսրայել-պաղեստինյան բանակցությունների հերթական փուլի մասնակից պատվիրակություններին մոտիկ կանգնած աղբյուրներ վկայակոչելով հաղորդեց, որ եկող շաբաթ շարունակվելու են հատուկ երկկողմ համաձայնագրերի իրագործման գործընթացի առաջարկականը նվիրված Իսրայել պաղեստինյան խորհրդակցությունները:

ԱՐՄԵՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՏԱՍԱ

digitised by A.R.A.R.@

Վարկեր

Վերաֆինանսավորման նոր տոկոսը դարձյալ ցածր է տարեկան արժեզրկման մակարդակից. ինչո՞ւ...

Գերարժեզրկման հաղթահարման ՀՀ վարչապետի առաջարկած միջոցառումներից մեկը, որը վերաբերում էր փողի գնի բարձրացմանը, ըստ ամենայնի իրականություն է դառնում: ՀՀ Կենտրոնական բանկը, հաշվի առնելով դրամի արժեզրկման ներկայիս հանգամանքը և ելնելով դրամավարկային քաղաքականության ոլորտում «Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի մասին» օրենքով նախատեսված իր լիազորություններից, 1993 թ. դեկտեմբերի 20-ից բանկերի վերաֆինանսավորման ձևով տրվող վարկերի տոկոսադրույքը սահմանում է տարեկան 210 տոկոս, նախկին 170 տոկոսի փոխարեն: Մարժան (վերցվող և տրվող վարկերի տոկոսի տարբերությունը) սահմանվում է 4 տոկոս:

Սակայն ինչո՞ւ հենց 210 տոկոս, ոչ ավել և ոչ էլ պակաս: Նման հարցը ծագում է նաև այն պատճառով, որ որպես կանոն վարկի տոկոսը պետք է արժեզրկման տոկոսից բարձր լինի, որպեսզի վարկատվությունը արդյունավետություն ապահովի: Մեզանում սահման վածը (210 տոկոս) բարձր չէ տարեկան արժեզրկման մակարդակից: Այդ դեպքում ի՞նչ հաշվարկներ են հիմք ընդունվել, ո՞ր տրամաբանությամբ է սահման վել հենց այս տոկոսայնությունը:

ՀՀ Կենտրոնական բանկում գտնում են (ՀՀ ԿԲ-ի լրատվության և հասարակության հետ կապերի բաժնի պետ, տնտեսագետ Մեսրոպ Հարությունյան), որ նման տոկոսադրույքը կարող է ողջամիտ արդյունավետությամբ ապահովել կարճաժամկետ, մինչև 6 ամսով տրվող վարկի պայմաններում: Եթե պայմաններով ընթացող արժեզրկման դեպքում, որը մեր իրականության բնութագրիչ գիծն է, այս հարցում կանխատեսումներ անելն անիմաստ է: Առհասարակ հակա նականության իրական բարձր տոկոսն ունեցող կանխատեսումների մասին խոսք կարող է լինել միայն արժեզրկման տեմպերի կայունացման դեպքում:

Ինչ վերաբերում է սահմանված տոկո սադրույքի հիմնում եղած հաշվարկնե րին, ապա պարզվում է, որ ըստ էու թյան, այդպիսին չկա: Այս չափը (210 տոկոս) բխում է ընթացիկ միության վերաբերյալ համաձայնագրից: Իսկ ինչ վերաբերում է այս տոկոսի ավելի բարձր սահմանելու հնարավորությանը կամ նպատակահարմարությանը, ապա Կենտրոնական բանկում գտնում են, որ վերաֆինանսավորման բարձր տոկոսի դեպքում առհասարակ կարող է անիմաստ նման վարկ վերցնելու նպատակա հարմարությունը: Ս. Մ.

Մենախոսներ

Շարունակվում է վարձու օդաչու Յուրի Բելիչենկոյի գործով դատավարությունը

Դեկտեմբերի 21-ին Ստեփանակերտում կարճատեւ ընդմիջումից հետո Ռազմական տրիբունալը վերսկսեց Ադրբեջանի ռազմաօդային ուժերի վարձու օդաչու Յուրի Բելիչենկոյի գործի լսումը: Վերջինս մեղադրվում է ԼՂՀ բնակավայրերի վրա ռումբեր գցելու մեջ, որի հետեւանքով զոհեր եւ ավերածություններ են եղել: Դեկտեմբերի 21-ին կայացած նիստում լսվել էին վկաների ցուցմունքները: Դեկտեմբերի 22-ին շարունակվում է գործի լսումը: ՆՖ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ / 581841
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆ / 1x2363
® Apple® Macintosh®
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Azg
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թուրքիա

«Հյուրրիյեթ», դեկտեմբերի 10: Երեկ Վաշինգտոնում տեղի ունեցան Ադրբեջանի վերաբերյալ քաղաքական կարեւոր խորհրդակցություններ: Ամերիկյան վարչակարգը փակ խորհրդակցության ժամանակ հայտարարել է կամք զորավիգ լինելու մասին քաղաքական այնտեղի զարգացումներին, որոնք վերստին կնդաստեն Թուրքիայի կողմից առաջնակարգ դերի ստանձնմանն Ադրբեջանի հարցում:

Ջիմմի Կարտերի կառավարման հետաքրքրական օրերը ծանոթ ամերիկյան պաշտոնյա Ալի Քերիմովի հետ ունեցած Աբուլֆազ Էլչիբեյի ներկայացուցիչ Ալի Քերիմովը, որ ժամանել էր Վաշինգտոն, երեկ ազգային անվտանգության խորհրդում բավականականից հանդիպում ունեցավ ԱՄՆ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների գծով պատասխանատու, լիազոր դեսպան Սթրոբ Թալբոթի տեղակալ Ջեյմս Քոլինզի հետ: Հանդիպման ժամանակ Քոլինզը նրան ծանոթացրեց ամերիկյան վարչակարգի այն կանխատեսմանը, ըստ որի իշխանության գլուխ մնալու Ալիեւի հնարավորությունները օրըստօրե սղանում են: Ելնելով դրանից, ասաց նա, անհրաժեշտ է, որ Էլչիբեյը վերստին Ադրբեջանի ազգային անվտանգությունն ապահովելու պատասխանատվությամբ ստանձնի ղեկը, իսկ այդ հարցում կարեւոր դեր կխաղա Թուրքիան:

Քոլինզը Քերիմովին ասաց. «Ձեր երկրի կայունացման առանցքը Թուրքիան է: Թուրքական կառավարության հետ դուք պետք է գործեք փոխըմբռնման մթնոլորտում»: Քաղաքական դիտորդները Վաշինգտոնում չափազանց կարեւոր են համարում այն, որ ամերիկյան վարչակարգը, վերստին անդրադառնալով Էլչիբեյի ու Թուրքիայի առանցքային դերին, այդ մասին արտահայտվում է բարձրաձայն, որովհետեւ մինչ այդ դրանից խուսափում էր, ճկուն քաղաքականություն վարելով, Ռուսաստանի հակազդեցությունն Ադրբեջանում Թուրքիայի դիվանագիտական կշռի աճին: Ինչպես հայտնում են, ամերիկյան վարչակարգի կողմից իրավիճակի նոր գնահատման հիմքում ընկած է այն կանխատեսումը, որ Ալիեւը շուտով կհեռանա իշխանությունից:

ԱԼԻԵՎԸ ՄՆԱՅՈՒՆ ՉԷ

Թուրքական իշխանությունները հաճախակի են հայտարարել, թե «ցանկացած իրավիճակում Թուրքիան Ադրբեջանի թիկունքում է»: Դա կասկածի ենթարկելու հիմքեր բոլորովին չկան: Բայց եւ այնպես, կա մի հարց, որ կապված է Ալիեւի անձի ու նրա վարչակարգի հանդեպ պաշտոնական Անկարայի վերաբերմունքի հետ: Ինչ խոսք, Թուրքիայի քաղաքական ծրագրերի առումով պաշտոնական Անկարայի համար Էլչիբեյն ավելի հաճո նախընտրելի էր: Մինչ թե ինչ չու իշխանության գլուխ գալու օրերին թուրքական մամուլը, հարձակումներ գործելով Ալիեւի վրա, նրան որակում էր «Մոսկվայի դրածո», «ՊԱԿ-ի գործակալ», եւ այլ կարգի որակումներով: Եթե Ալիեւին այլեւս որակումներ չեն կոչում, սակայն հիմա էլ, հենվելով տարբեր աղբյուրների վրա, կանխատեսումներ են անում, ինչպես ասենք «Հյուրրիյեթը» դեկտեմբերի 10-ի համարում, թե վերջինս 90 օրից ստիպված կլինի պաշտոնից հեռանալ: Այդ կարգի կանխատեսումները պատկանում են ամերիկյան ԿՀՎ-ին, իսկ թերթի վաշինգտոնյան թղթակից Սեդաթ Էրգունը դրանք ներկայացնում է թուրքական հասարակական կարծիքի ուշադրությանը: Կարծում ենք, «Ալիեւը գնացող է» վերնագրով այդ թղթակցությունը կհետաքրքրի նաեւ մեր ընթերցողին: Գ. Չ.

Հ. Չ.

ԿՀՎ-ի մասնագետների կանխատեսումների համաձայն, ամենաուշը 90 օրվա ընթացքում Ալիեւն ստիպված կլինի հեռանալ պաշտոնից: Վերլուծության արդյունքները ցույց են տվել, որ ղարաբաղյան խնդրին եւ Ադրբեջանում այդ հարցերին լուծում գտնելու Ալիեւի հնարավորությունները լիովին սպառվել են: ԿՀՎ-ի քաղաքական վերլուծության արդյունքները, որոնք արժանացել են ամերիկյան վարչակարգի հավանությանը, ցույց են տալիս, որ իշխանությունից Ալիեւի հեռացումով Ադրբեջանում կանգ կառնեն վաղաժամկետ ընտրություններ, ապա Էլչիբեյը, հավանական է նաեւ Ալիեւի մասնակցությամբ, երկրում կոալիցիոն կառավարություն կկազմի: Էլչիբեյի ու Ալիեւի համատեղ կառավարման այս դրույթը, որ առաջ էր քաշել Թուրքիան դեռ Ալիեւի իշխանության գլուխ գալուց առաջ, արժանանալով Վաշինգտոնի ուշադրությանը, կրկին օրակարգի հարց դարձավ: Բացի Սթրոբ Թալբոթի տեղակալից, Քերիմովը հանդիպում ունեցավ նաեւ պաշտպանության նախարարի Ադրբեջանի գծով պատասխանատու Շերման Գարների հետ: Հանդիպումը ցույց տվեց, որ Էլչիբեյին աջակցելու, Ադրբեջանի կայունացումը Թուրքիայի առաջնակարգ դերով պայմանավորելու հարցերում Պենտագոնը համընթաց է գնալիս այն նույն դիրքերում, ինչ ամերիկյան ազգային անվտանգության խորհուրդը: Համապատասխան պաշտոնյաներին տեսնելով Վաշինգտոնում, Ալի Քերիմովը հանդիպման ավարտին մեկնեց Անկարա: ■

Ակնարկ

Նախագահների միջեւ երկրորդ հանդիպումը չկայացավ

Սկիզբը էջ 1

համարում, թե ինչու ադրբեջանական բանակն իր տարածում չի կարող հարձակվել ուժային ձևով: Հայկական զորերը պետք է դուրս գան գրավյալ տարածքներից, վերադառնան 1988 թ. սահմանը, որից հետո պետք է սկսել բանակցությունները»:

Այն հարցին, թե այդ դեպքում ինչո՞ւ էր Ադրբեջանը հրաժարվում բանակցություններից նախքան ղարաբաղյան բանակի հաջողությունները, գեներալը պատասխանեց, թե «հիմա ժամանակները փոխվել են»:

Երեկի ժամանակներն իսկապես փոխվել են, որովհետեւ Մամեդովին նախորդած 6 պաշտպանության նախարարներն իրենց ինքնավստահ հայտարարություններից հետո որպես կանոն խուսափում էին անմիջական ձեւերով ինքնապաշտպանության գործել, երբ 1-2 ամիսների ընթացքում չգրավեին Ղարաբաղը, իսկ դրա ի Մամեդովը բավարարվեց միայն ինքնագոհ ժպիտով, որը պետք է, որ նշանակեր «կպարտենք, կտեսնենք» (ի դեպ, երբ Աղդամում օպերացիայում այս մասին հարցրեցինք Սուրաթ Հուսեյնովին, վերջինս բավարարվեց միայն ղարաբաղյան վերջին ռազմական իրադարձությունները մեկնաբանելով որպես ռուսների օգնության արդյունք):

Ինչեւէ, Ադրբեջանական կողմում կռվող վարձկանների մասին մեր հարցին ի պատասխան գեներալ Մամեդովը դեմքին մանկական զարմանքի արտահայտություն տվեց հայտարարելով, թե ընդհանրապես առաջին անգամ է լսում նույնիսկ բառը (Աֆղանստանյան ներկայությունն Աֆղանստանում ծառայած գեներալի համար) ... այդպիսի ... կան ադրբեջանական պաշտպանության մի շարք անդամներ չլինեն կարող փոխել հերթը ժողովրդների վերաբերյալ փաստերը պատմելով, թե ոչ ոք չի կարող մեր «հակասի եղբայրներին» արգելել կռվել մեր կողքին:

Մեկնաբանելով Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարի հայտարարությունները, պետնախարար Վազգեն Սարգսյանն այն միտքը հայտնեց, թե ... Ադրբեջանի միակ հույսը Ռուսաստանի միջոցով ռազմական հաջողություններին հասնելն է: Ինչ վերաբերում է իրադարձությունների հետագա հնարավոր զարգացումներին, ապա պարոն Սարգսյանն ասաց. «Վախենում եմ, որ պատերազմը կարող է ձգձգվել հաջորդ փուլ: Այդ փուլում մենք չենք կորցնելու, պարզապես նոր զոհեր են լինելու, եւ Ադրբեջանը հերթական անգամ բախվելու է հայկական բանակի պատին: Այսօր Ադրբեջանը զիջում է մեզ եւ բանակի կառուցման խնդրում, եւ հոգեբանական առումով: Իմ կարծիքով, սա խաղաղություն հաստատելու լավագույն պահն է»:

Մեկնաբանելով Կոլեսնիկով անվտանգության պայմանագրի ստորագրումը, պետնախարարն այն կարծիքը հայտնեց, թե այսօր ստորագրում են ... պայմանագրեր, որոնք կարող են մեծ նշանակություն ունենալ եթե ոչ այսօր, ապա մի քանի տարի անց:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Կահիրե

Ր. Հովհաննիսյանի այցը Եգիպտոս

Եգիպտոսի արտաքին գործերի նախարար Ամր Մուսայի հրավերով Եգիպտոսում է գտնվում ՀՀ նախկին արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը: Ինչպես տեղեկացնում են Կահիրեից, այցի նպատակն է Միջին Արեւելքում խաղաղ կարգավորման ընթացքի, Անդրկովկասում եւ նախկին ԽՍՀՄ տարածում ստեղծված իրավիճակի քննարկումը, ինչպես նաեւ Եգիպտոսի հետազոտական կենտրոնների աշխատանքային փորձի ուսումնասիրումը Ր. Հովհաննիսյանի կողմից (հայտնի է, որ ներկայումս նա աշխատանքներ է տանում Երեւանում Ռազմավարական եւ ազգային հետազոտությունների կենտրոնի ստեղծման ուղղությամբ):

Կահիրեում Ր. Հովհաննիսյանին ընդունեց եւ շուրջ ... զրույց ... ունեցավ Եգիպտոսի արտգործնախարար Ամր Մուսան: Հանդիպման ընթացքում քննարկվեց Եգիպտոսի դերը միջինարեւելյան խաղաղ կարգավորման գործում: Անդրադառնալով Լեռնային Ղարաբաղի հարցին, Եգիպտոսի արտգործ նախարարը համաձայնեց հայ կողմի այն տեսակետի հետ, որ հարցը պետք է լուծվի խաղաղ միջոցներով, բոլոր բնակչության իրավունքների հարգման հիման վրա: Ր. Հովհաննիսյանին ընդունեց նաեւ ԱՊՀ գծով փոխնախարար Ռաուֆ Օնաիմը:

Նախկին արտգործնախարարը եւ լույսներ ունեցավ Դիվանագիտական հետազոտական ինստիտուտի, «Ալ-Ահրամ» քաղաքական եւ ռազմավարական հետազոտությունների կենտրոնի, Կահիրեի համալսարանի քաղաքագիտության ֆակուլտետի եւ Եգիպտոսի Դիվանագիտական ակումբի աշխատակիցների եւ անդամների հետ:

Դեկտեմբերի 24-ին Ր. Հովհաննիսյանը Եգիպտոսի արտգործնախարարության եւ պաշտպանության նախարարության ներկայացուցիչների հետ ծանոթացել էր Ասուանի ջրամբարին:

Նախկին նախարարը ճանապարհ է ընկնում Ամմանի միջոցով Ղարաբաղ: «Ազգ»

Բաքու

Ալիեւի մամուլի ծառայության հայտարարությունը

Ադրբեջանը ՄԱԿ-ի անդամ երկրների ուշադրությունը հրավիրում է այն բանի վրա, որ Հայաստանը Ադրբեջանում կռվող իր էլիտային զորքերին կանոնավորապես մատակարարում է զրահատեխնիկա, հրետանային եւ զենիթային համակարգեր, ինչպես նաեւ անձնակազմեր, ասվում է Ադրբեջանի նախագահի մամուլի ծառայության դեկտեմբերի 23-ի հայտարարության մեջ: Նշվում է, որ նմանօրինակ գործողությունները կոպտորեն խախտում են ՄԱԿ-ի թիվ 853, 874 եւ 884 բանաձեւերը, որոնցով կոչ է արվում ձեռնպահ մնալ պատերազմող կողմերին որեւէ զինատեսակի մատակարարումից: Վերոշարադրյալի կապակցությամբ, Ադրբեջանը ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարին, Անվտանգության խորհրդի անդամ պետությունների եւ ԱՊՀ երկրների ղեկավարներին կոչ է անում ըստ միջոցներ ձեռնարկել հայ-ադրբեջանական հակամարտության գոտում որեւէ ստորաբաժանման հետագա մատակարարում թույլ չտալու համար: Սնարֆ

Հելսինկիի քաղաքացիական ասամբլեան ղարաբաղյան հակամարտության մասին

Ադրբեջանի սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության մամուլի ասուլիսում հայտնվեց, որ դեկտեմբերի 25-ը Անկարայում անց էր կացվում «Հելսինկիի քաղաքացիական ասամբլեա» միջազգային կազմակերպության երրորդ համաժողովը նրա 46 երկրների ազգային հանձնաժողովների մասնակցությամբ: Համագումարի աշխատանքներին մասնակցում էր նաեւ Ադրբեջանի ազգային հանձնաժողովը, որտեղ հիմնականում ներկայացված էին սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության անդամները, ինչպես նաեւ լեզգիների «Ազգային հավասարություն», թալիշների «Ավեստա», քրդերի «Ռոնայի» կազմակերպություններ եւ Լեռնային Ղարաբաղի ադրբեջանական համայնքի ներկայացուցիչները: Համագումարի աշխատանքն ընթանում էր 4 մասնաճյուղերում՝ հակամարտությունների, տնտեսության, կանանց եւ երիտասարդության: Ադրբեջանի ներկայացուցիչների պնդմամբ համագումարի եզրափակիչ փաստաթղթում ընդգրկվեց հայ-ադրբեջանական հակամարտության մոտեցման ձեւման անհրաժեշտության մասին: Սկզբնապես առաջին անգամ հարց բարձրացվեց նման տիպի հակամարտություններում ագրեսոր կողմի որոշման վերաբերյալ: Ադրբեջանական պատվիրակության անդամ Աքիֆ Ալիեւը հայտնեց, որ Հայաստանի ներկայացուցիչների ջանքերը Լեռնային Ղարաբաղի հայկական բնակչության համար ազգ-երեւույթի կարգավիճակ ճանաչելու գործում տապալվեց: Ադրբեջանական պատվիրակության ջանքերով Կոլկասի ներկայացուցիչներին առաջարկվեց այս երկանի ժողովուրդների միջեւ խաղաղ եզոլիզմի անթույլատրելիության վերաբերյալ հայտարարության նախագիծ, որը հրաժարվեց ստորագրել միայն Հայաստանի պատվիրակությունը: Համագումարի մեկ այլ մասնակցի՝ Թամիլա Ջեյնալովայի կարծիքով «միջազգային հանրության եւ իրավապահ կազմակերպությունների վերաբերմունքն Ադրբեջանի հանդեպ նշանակալիորեն փոխվում է»: Նրա խոսքերով հակամարտության պատճառը եւ կողմերի դիրքորոշումը միջազգային հանրության համար գնալով դառնում է ավելի ակնհայտ: Մասնավորապես հայկական կողմի ջանքերը գործադրելու «Լեռնային Ղարաբաղի ինքնորոշման պաշտպանության ուժեր» տերմինը ընդունելություն չգտան համագումարի մասնակիցների կողմից: Քննարկվեց նաեւ պատանդների եւ ռազմագերիների հարցը: Ադրբեջանական կողմն առաջարկեց փոխանակման իրականացնել «բոլորը բոլորի փոխարեն» բանաձեւով: Հայկական պատվիրակությունը ներկայացրեց Հայաստանում պահվող ադրբեջանցի գերիների եւ պատանդների ցուցակը: Ջեյնալովայի խոսքերով նրանց թիվը հասնում է 4000-ի: Նա ընդգծեց, որ իրենց հանձնաժողովի տվյալներով Ադրբեջանում են գտնվում ոչ ավելի, քան 10 հայ ռազմագերի եւ պատանդ: Մամուլի ասուլիսի ժամանակ նշվեց, որ նախատեսվում է Հելսինկյան ասամբլեայի Անդրկովկասյան երկրների կենտրոնի ստեղծումը: ՍՆարֆ

«Հայաստան»

Վերահսկող շտաբ «Ձմեռ-94» ծրագրին

«Հայաստան» հիմնադրամի խողովակներով հանրապետությունը ստանալու է 85 հազ. տ մազութ եւ 60 հազ. տ դիզվառելանյութ. Հայաստան եկող առաջին 20 հազ. տ մազութի խմբաքանակից տեղ է հասցվել 1600 տ:

Հիմնադրամը հանդես է գալիս հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից «Ձմեռ-94» ծրագրով ծնօք բերված վառելանյութի բաշխման համար վերահսկող շտաբի ստեղծման նախաձեռնությամբ:

Երեկ հիմնադրամի գործադիր վարչության գրասենյակում Հայ առեւտրաարդյունաբերական ընկերության, Հայ օգնության ֆոնդի, Հայ բարեգործական ընդհանուր միության, Հայ օգնության միության, ԱՄՆ-ի Հայկական համագումարի, ՀՅԴ կուսակցության եւ «Հայաստան» հիմնադրամի ներկայացուցիչներն էին հավաքվել այս նպատակով:

Ստեղծվելու են նաեւ տեղական հսկողության մարմիններ՝ ընդգրկելով բնակչության, հիմնականում՝ թաղերի, այլ կրթօջախների, ինչպես նաեւ եկեղեցիների ներկայացուցիչներին:

«Ազգի» այն հարցին, թե ինչ խառնակման կազմակերպությունների շտաբում ընդգրկելու մասին էր խոսքը, «Հայաստան» հիմնադրամի գործադիր վարչության տնօրինուհի Անահիտ Պետրոսյանը պատասխանեց, որ ՀՀ Գեր. խորհրդարանում ներկայացված երեք կուսակցական խմբակցություններից՝ ՀՀՇ, ՌԱԿ եւ ՀՅԴ ներկայացուցիչներ հրավիրված են եղել: Իսկ հարցին, թե նրանց չներկայանալը նշանակու՞մ է, որ նրանք վերահսկողության շտաբում չեն ընդգրկվելու, տիկ. Պետրոսյանը պատասխանեց, որ դա առաջին նիստն էր, եւ հրավերը բնականաբար ուժի մեջ է, իսկ բոլորի մասնակցությունը՝ ցանկալի:

Ռ. Խ.

Երեւան

Ընդդիմախոս դաստոնյաները կասեն, թե որ հիմա մաքրված մայթերը թեթեւ, դժվար սահենք... Իհարկե, երբ հաշվում ենք, որ սառույցի վրա աղ շաղ տալը ու հետո չմաքրելը գործ անել է նշանակում, հարց չկա: Բայց ում է պետք, որ աղ եք քանդում մայթերին ու քաղում, որ հետո նորից սառի: Ու ինչ: Թե՞ մտածում եք, որ խանութներում աղ չկա, զուգե մարդկանց այդպես օգտակար լինեք: Ավելի լավ կլինի թերեւս, սանմարման համար պատասխանատուներին նման անակնկալներ մատուցել, որից հետո նրանք գուցե թե սթափվեն ու սկսեն ավելի ուշադիր ու հետեւողական լինել իրենց սխալ հանձնարարականների նկատմամբ: Այլապես կարելի է ենթադրել, թե նրանք հանձնարարականներ ստանալով, դրանք փորձում են խոր վրա կուտակել, որպեսզի հետո այրելով հալեցնեն մայթերի սառույցները:

Մայրաքաղաքի բոլոր շրջաններում էլ կան սանմարման կոչված օղակներ, որոնք թերեւս ունեն անհրաժեշտ աշխատողներ, թեեւ նրանց (սանմարման տեսչությունների) անծանոթ միայն այն պատվիրությունը կարելի է ստանալ, թե այնտեղ կան աշխատող չկա, կամ էլ... Նրանց բիզի խոսս անբավարար է: Հիմա կասեն՝ այ քեզ համեմատական դժգոհ՝ ամառը աղբի չհավաքելուց է դժգոհում, ձմեռը՝ չմաքրելուց:

Դժգոհում ենք, որովհետեւ քաղաքի մաքրության համար պատասխանատուները գոնե այդ ձեւով ստեղծական իրենց գոյության մասին: Թե չէ միայն լսում ենք, որ աղբը հա-

վաքվում է, մայթերը մաքրվում են, իսկ իրականում սպասում ենք բացի սառույցի ժամանակի մասին սերտելով:

Ոչինչ, ինչ անենք, խոսք չենք ա-սում, որ մեր փողոցում էլ գարուն կգա: Նրանից հետո, ում փողոցի մայթերը առաջինը կմաքրվեն սառույցից, ում շրջանի սանմարման պատասխանատուները վերջապես կընկալեն, որ իրենց հանձնարարված է եղել փողոցները, լավ, թե կուզ մայթերը մաքրել: Թե՞ գուցե հանձնարարված էլ չէ: Բայց ոնց որ նման մի բան կար: Կամ թե կուզ հանձնարարական էլ չլինի, մի՞թե պարտադիր է պարտականությունների կատարում հանձնարարել: Միգուցե հանձնարարվելու է հանձնարարակա՞ն պատրաստել ընդամենը: Կամ էլ մայթերին հանձնարարվել է մաքրվել սեփական ուժերով, սառույցից եւ ձյունից: Մարդկանց էլ սեփական ուժերով խուսափել սայթաքելուց, եւ որ ա-ռավել վտանգավոր է՝ կոտրվածքից ստանալուց: Որովհետեւ հիմա հի-վանդանոց բժիշկները մեռնելուց մի քիչ է էժան, իսկ փողոցները մաքրելու կոչված կազմակերպություններն էլ այդքան հեռու ու գոմար չունեն, որ վնասվածքի ստացածների ծախսերը իրենց վրա վերցնեն:

Նրանք չեն կարողանում փողոց մաքրել, իրենց պարտականությունները կատարել, ի՞նչ գործ ունեն ես անձնականին խառնվելու:

Մարդիկ, աշխատենք զգույշ քայլել, չսայթաքել, միաժամանակ ինչքան կարող եք ձեզ համոզեք, որ մեկ է, մայթերի սառույցը չի մաքրվի, որովհետեւ... անող չկա:

Իսկ սառույց մաքրելու գործին առնչվող բոլոր այն պաշտոնյաները, ովքեր դժգոհ կմնան մեր այս մարդասիրական կոչի վերջին մասից (առաջին մասից շատ էլ գոհ կլինեն), թող իրենց դժգոհությունն ու անհամաձայնությունը հայտնեն մայթերի սառույցները մաքրելով, որով իմ ասածի հակառակը ցույց կտան մարդկանց: Ես չեմ դժգոհի...

Գ. Ն.

«ՀԱՏՈՒԿ» ԾՐԱԳԻՐ ՄԱՅԹԵՐԻ ՄԱՔՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Ձմեռ» ծրագրի մեջ Երեւանի մայթերի մաքրումը չի մտնում, ըստ երեւույթին մտածել են, որ առանց այն էլ այդ ծրագիրը շատ հոգս է պատճառելու: Իրոք, «Ձմեռը» հենց ու հանգիստ չի կատարվում, դե երբ այդպես հենց գործ չի լներ, ինչո՞ւ էին ծեռնարկում: Երեւանի սառցախեղդ մայթերը հույսերն ամեն ինչից կտրած սպասում են, որ իրենց համար հատուկ ծրագիր կազմվի: Թե չէ մինչեւ մայրաքաղաքի գեղասահի դպրոցի գործերը բազում հայ գեղասահորդներ կարող են մարզումների համար մայթերը գրավել, ու խեղճ հետիոտն՝ տրանսպորտազուրկ, հոգնասպառ, մայթ փնտրիր, որ տուն սահես:

ՀՕՖ-ի բարեգործական առաքելությունը Սյունիքում

Հայ առաքելական եկեղեցու Ամերիկայի Արեւելյան թեմի Հայ օգնության ֆոնդը լայն բարեգործական գործունեություն է ծավալել Սյունիքում: Եղեգնաձորում, Վայքում, Սիսիանում եւ Գորիսում առաջին, երկրորդ եւ երրորդ կարգի հաշմանդամներին ՀՕՖ-ի առաքած սննդամթերքի չափաբաժինները հանձնում էին Հայ առաքելական եկեղեցու Սյունյաց թեմի ներկայացուցիչները: 5,5 կիլոգրամանոց սննդամթերքի փաթեթներին կցված էր «Առաջնորդ փրկության» գրքույկն ու ֆոնդի ուղերձը: Ուղերձի «Ոչ միայն հացով» վերտառությունը պատահական չէ: Այն արտահայտում է այս վերջին առաքելության բուն էությունը:

Ինչպես նշեց ՀՕՖ-ի երեւանյան գրասենյակի ծածուկի (?) ֆինանսական Սամվել Կարապետյանը, «Ոչ միայն հացով» ծրագիրն սկսել է նոյեմբերի 4-ին Վազգեն Ա-ի օրհնությամբ: Այս ծրագրի շրջանակներում արդեն մանկական սնունդ է բաշխվել Երեւանի, Գյումրիի, Վանաձորի եւ Սպիտակի շրջանի 6-12 ամսական երեխաներին: Յուրաքանչյուր երեխային մանկական կերից բացի հանձնվել է «Սիրտության եւ գրոցի» գրքույկը եւ մեկական ոսկեգույն խաչ՝ շղթայով: Այժմ, ծրագրի շրջանակներում Սյունիքից բացի մարդասիրական օգնություն է բաշխվում նաեւ Գուգարքի եւ Շիրակի թեմերի երրորդ կարգի հաշմանդամներին:

Երբ Սիսիանում եւ Եղեգնաձորում օգնությունը բաժանվում էր անմիջապես եկեղեցիներում, ապա Վայքում եւ Գորիսում շրջգործկոմում կամ հատուկ առանձնացված խանութում: Պատճառն այն է, որ Վայքում առայժմ գործող եկեղեցի չկա, իսկ Գորիսի եկեղեցին վերանորոգման խիստ կարիք է զգում: Սյունյաց թեմի առաջնորդական տեղապահ Աբրահամ վարդապետ Մկրտչյանի խոսքերով, այսօր նույնիսկ մկրտություն կատարելու հնարավորություն չկա: Սյունիքում գործող 8 եկեղեցիների մեծ մասը հոգեւորականների պատճառով ջուր (?) խորությամբ կատարած վերակառուցման աշխատանքներից հետո, նոր վերանորոգման անհրաժեշտություն են զգում, քանի որ Հայր Աբրահամի պնդմամբ շինարարական աշխատանքները պատշաճ որակով չեն կատարվում: «Երբ այդ աշխատանքները կատարվում են 10 տարվա համար, ապա ամեն ինչ կարգին է, սակայն չպետք է մոռանանք, որ եկեղեցին կառուցվում է 100 ամյակներ ծառայելու համար»: Ինչ վերաբերում է ՀՕՖ-ի վերջին առաքելությանը, ապա Հայր Աբրահամի խոսքերով, «Տա աստված, որպեսզի Սյունիքը ընդհանրապես Հայաստանն այլեւս օգնության կարիք չզգա եւ սա վերջին մարդասիրական օգնությունը լինի մեր ժողովրդին»:

Գ. Ա.

Լրահոս

«Ինստերկապի» օգտակար կապերը

Արտասահմանյան ներդրման ու ղեկավարությունից վերադարձավ «Ինստերկապ» բարեգործական կենտրոնի պատվիրակությունը: Ինչպես տեղեկացանք կենտրոնի տնօրեն Նորայր Ժիլոյանից, ուղեւորության նպատակն էր նաեւ Ֆրանսիայից ծնօք բերել պլաստիկ շշերի պատրաստման եւ լցման հոսքագիծ: Սակայն հոսքագիծն ավելի բանկ արժեր հասկացված գումարներից: Ֆրանսիայից եւ Գերմանիայից «Ինստերկապը» Վանաձոր է հասցրել հաշմանդամի 8 սայլակ, դեղորայք, երեխաների հագուստ, մանկական սնունդ, հագուստեղեն եւ սննդամթերք: Բացի դրանից «Ինստերկապի» վաղեմի բարեկամ «Արբայ եղբայրություն» բարեգործական ընկերության նախագահ Հերբերտ Հոֆմանը, Փարիզի փանածորդի բնակիչ Սամվել Չենյանը եւ այլ հայ բարեգործներ «Ինստերկապին» են նվիրել համակարգեր, հեռուստացույց, ձայնագրիչներ, տեսամագնիտոններ եւ այլ ապրանքներ: Բերված ապրանքների մի մասը բաշխվել է բարեգործական հիմնարկներում:

Մի հանգի յուր Եւ. Նկող սա-րքի ապրիլ-մայիս ամիսներին Գրենոբլ քաղաքում կկիմնադրվի Արմենիա-ավենյու անվամբ մեծ դպրոց, որի սկզբնամասում կտեղադրվի հայկական խաչքար-կոթող: Խաչքարը կպատրաստի Վանաձորի խաչքարագործ վարպետներից մեկը:

ՍԱՆԻՎԵԼ ՍԻՄՈՆՅԱՆ
Մեր սեփ. թղթակից, Վանաձոր

Սկսվել է կտրոնների բաշխումը: Մայրաքաղաքի բնակարանագործական տնտեսություններում սկսվել է սննդամթերքի առանձին տեսակների կտրոնների բաշխումը: ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայությունից Նոյյան ստացած գործակալությանը հայտնեցին, որ առաջին փուլում յուրաքանչյուր քաղաքացու կտրվի 200 գ կարագի, 0,5 կգ բրնձի եւ 5 անձ?ր տոսի լուցկու կտրոններ: Սահմանված է նաեւ այդ մթերքների գինը. 200 գ կարագն արժե 8 դրամ (կգ-ը 40 դրամ), 500 գ բրինձը՝ 3 դրամ եւ 5 տուփ լուցկին՝ 1 դրամ: Առաջիկայում նախատեսվում է բաշխել շաքարավազի եւ ծխախոտի կտրոններ: Կառավարության դեպքում կտրոնով բաշխվող սննդամթերքի տեսականին կընդլայնվի:

ՆՏ

Համառոտ

Մեկ տարվա ընթացքում Սեւանը նվազել է 50 սմ-ով: ՀՀ Բնության եւ ընդերքի միջավայրի պահպանության նախարարության Ջրային ռեսուրսների պահպանման բաժնի պետ Վոլոդյա Նարինյանը հայտնել է, որ 1993 թ-ի սկզբից մինչեւ դեկտեմբերի 15-ը Սեւանա լճից արտահոսել է 1439,5 մլն խմ ջուր, այն դեպքում, երբ ամբողջ 1992 թ-ին արտահոսել է 957,2 մլն. խմ ջուր (դեկտեմբերի 15-ի դրությամբ՝ 901 մլն. խմ): Սեւանա լճի ջրի մակարդակը 1992 թ. դեկտեմբերի 15-ին կազմել է 1897,89 մ, 1993 թ-ի դեկտեմբերի 15-ին՝ 1897,39:

ՆՏ

500 հասարակական կազմակերպություն: ՀՀ արդարադատության նախարարության հասարակական-քաղաքական եւ հասարակական կազմակերպությունների գրանցման վարչության պետ Վոլոդյա Սանասարյանը հայտնեց, որ 1993 թ-ի հոկտեմբերի 12-ից ի վեր նախարարությունում գրանցվել են եւս 20 հասարակական կազմակերպություն, եւ այժմ դրանց ընդհանուր թիվը Հայաստանում կազմում է 508: Վերջերս գրանցվածների թվում են «Խայեն-91» բարեգործական հիմնադրամը, Հայաստանի ֆիզիկոսների միությունը, Հայկական բարեգործական օլիմպիական հիմնադրամը, Հայաստանի վաճառականների միությունը, Հայաստանի կարատեի ֆեդերացիան, ՀՀ ֆրանսիայի ֆեդերացիան, Հայաստանի բենզինի վերավաճառողների ասոցիացիան, Երեւան քաղաքի ծառայությունների ասոցիացիան, «Եղիշե Չարենց» հիմնադրամը:

ՆՏ

Եղեգնաձորում նոր հիվանդանոց է կառուցվել: ՀՀ առողջապահության նախարարության կապիտալ շինարարության բաժնի պետ Վարդան Խոսրովյանը հայտնեց, որ 1993 թ-ի նոյեմբերին Եղեգնաձորում շահագործման է հանձնվել առաջին համալիրը (155 մահճակալ ունեցող ծննդաբերական բաժանմունք): 1993 թ-ի դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ 150 մլն. 744 հազ. ռուբլու շինարարական աշխատանքներ են կատարվել (ռեսպուբլիկական հատկացվել էր ընդամենը 133 մլն. ռուբլի): Ներկայումս Էլեկտրիկայի նախարարություն է ներկայացված 1994 թ-ի շինարարության պլանի նախագիծը՝ 3 մլրդ. ռուբլի արժողությամբ: Նախագծի մեջ մտել են հետեւյալ օբյեկտները. Սիսիանի ծննդատունը, Աշտարակի մանկական հիվանդանոցը, Երեւանի Ինֆեկցիոն եւ ուռուցքաբանության արմաների (?) առանձնաշենքեր, ինչպես նաեւ Վեդու ինֆեկցիոն առանձնաշենքը: Վերջին երեք շինարարությունն արդեն այս տարվանից սկսել են իրականացնել շինարարության նախարարության կազմակերպությունները:

ՆՏ

Մամուլի տեսություն

«Ալլո, ո՞վ է... Քեզ ի՞նչ...»

Յուրաքանչյուրի պարտականությունն է իր եւ իր ընտանիքի կենսամակարդակը բարձրացնել: Դա ազատ մարդու իրավունքն է: Մյուս չհասկանամ, դա չի նշանակում 5 դրամով ապրանք գնել, 50 դրամով վաճառել: Դա այլ բան է: Ուրեմն այդ «ձեռներեցն» առաջնորդվում է հայավարի, ինչքան հնարավոր է շուտ միլիոնատեր դառնալ, հատկապես որ պետությունը, կառավարությունը կամ ով ուզում եք հասկացեք, ոչ մի ցանկություն չունի հսկողություն սահմանել ապրանքի գների վրա:

Եւ այսպես՝ հեռախոսներ:

Ասենք մեկը արտասահմանից երեւան է եկել, ծնօքին նամակների կարոտ՝ հեռախոսահամարներով, որ դիմի հանձնի հասցեատերերին: Գիտեք, փողը չի աշխատում, հույս էլ չկա:

Ուրեմն այս մեր բարեկամը հասնում է Երեւան եւ ուզում անմիջապես ազատվել նամակներից: Նստում է հեռախոսի մոտ եւ... տեսնում, որ ընդամենը զիծ զա: Մի քանի անգամ անընդատ միացնում է հեռախոսը, գիծ չկա ու չկա: Նորից, հասավ՝ կա: Զանգում է 57 եւ... տու-տու-տու: Մի անգամ էլ՝ տու-տուն լռկնում է: Զանգում է 46-ով: Կասարյալ լռություն: 56-ով անմիջապես բռնում է: «Ո՞ւմ եք ուզում...» «Պրն. Վարդանին նամակ մը ունիմ, Ձեր քա...»: «Ըսել, Վարդան չկա, սխալ ես զանգել», ու անմիջապես գիծը փակվում է:

Պատկերացրեք հիմա այդ մարդու վիճակը: Վերադառնալուց հետո, ինչպե՞ս բացատրի ծանոթներին ու բարեկամներին, թե հեռախոսների միջոցով ապրանքաբաշխումը անդամակցությունն է: Ո՞վ կհավատա:

Մինչդեռ Երեւանում առողջ յուրաքանչյուր բնակչին ապահովված է հեռախոսների ծառայ. եւ յուրաքանչյուրը կարող է տարբեր պատմություններ պատմել:

Հայաստանում, կամ գոնե Երեւանում, հեռախոսավարձը արժի 100 ռուբլի ամսական, անկախ թե քանի ժամ կզբաղեցնես այն: 100 ռուբլին հավասար է ընդամենը կես դրամի: Այսինքն, կես դրամ մուծելով պետությանը, հեռախոս ունեցող քաղաքացին կարող է ամիսը առնվազն 600-700 ժամ հեռախոսից օգտվել:

Կարգին երկրներում (գուցե Հայաստանն էլ մի օր դրանց շարքն անցնի) գոյություն ունի հեռախոսավարձ, մի տեղ էժան, մի տեղ թանկ, կարեւոր չէ: Սակայն հեռախոսավարձը լոկ հեռախոսավարձ է, այսինքն՝ միայն գիծն ունենալու վարձը, իսկ հեռախոսազանգի համար վճարվում է առանձին, հաշվարկը կատարելով ըստ րոպեների: Որոշ տեղեր գծի նման մի բան կա, սակայն օրական երեք օգտագործում չեն հաշվվում:

Իսկ մեզ մոտ մաքրով հեռախոսագանգի հասանելը օգտագործվում է ոչ թե խոսողի հաշվին, այլ պետության:

Միգուցե մեր առաջարկը շատերին վրդովեցնի: Սակայն մի պահ մտածենք: Հեռախոսները, այսպես թե այնպես, գրեթե լռության են մատնված, կամ էլ աշխատում են մի քանի րոպեով: Թող հեռախոսավարձը լինի ոչ թե կես դրամ, այլ, ասենք, ամսական 2 դրամ, օրական երեք անվճար խոսակցություն 5 րոպեի նախնականներում, իսկ մնացյալ օգտագործվող մի րոպեի դիմաց հավելյալ վճարի 10 լումա: Այսինքն, եթե հեռախոսը մի օրվա ընթացքում օգտագործում ես երեք անգամ, 20 րոպեով, ապա պետք է վճարես, ամսական հեռախոսավարձից բացի, այդ օրվա համար 5 րոպե անգամ 10 լումա, այսինքն, 50 լումա:

Պետությունն էլ իր հերթին եթե գանձում է այդ գումարը, պարտավոր է ապահովել յուրաքանչյուր քաղաքացու հեռախոսի աշխատելը: Հասկանալի է նաեւ, որ չմուծողի հեռախոսը անջատվում է, այնինչ պարտաճանաչ մուծողը կարող է կասկածի նախարարության դուռը չտեսնել, եթե իր հեռախոսը առողջ աշխատում է: Նման դեպքում պետք է սահմանել նաեւ կապի նախարարության կողմից տույժի չափը:

Փողոցի հեռախոսները պետք է կրկին դարձնել վճարովի: Թող մի խոսակցության համար 10 լումա գցեն արկղը 5 րոպեի համար:

Այս եղանակով գուցե թե հեռախոսները դառնան մաշ... անտեղի զանգերը պակասեն, եւ հեռախոսների լավ աշխատելը էլ խոսքը վերանա, վերացնելով իր հետ մեր բազմաթիվ մի շարք դժվարությունների մեկը:

«Ազգ»-ական

digitised by A.R.A.R.@

Ընդդիմախօս

ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ «ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

Հայտնել էինք նախապես, թե ՀՀ արտգործնախարար Վ. Փափազյանի՝ «Ազատություն» ռադիոկայանով տված հարցազրույցը, որը տպվել է սփյուռքահայ տարբեր թերթերում, քննադատական արձագանքներ է տվել սփյուռքի տարածքում։ Դրանցից մեկն էլ, ուղղված մեր թերթին, հրատարակում ենք ստորեւ որոշ համառոտումներով։ Այն պատկանում է ՌԱԿ կենտրոնական վարչության անդամ, ՌԱԿ Արեւելյան եւ Կանադայի շրջանային վարչության ատենապետ եւ կուսակցության Բոստոնի կենտրոնական գրասենյակի վարիչ տնօրեն Վ. Ղազարյանի գրչին։

«Մարմարա» օրաթերթի 29 նոյեմբերի համարին մէջ հանդիպեցանք Հայաստանի Հանրապետութեան արտաքին գործերու նախարար Վահան Փափազեանի տեսակէտներուն «սփիւռքի կազմակերպ կեանքին, դերին ու արժէքին մասին», քաղուած «Ազատութիւն» ձայնասփիւռային կայանի հայկական բաժնին՝ կողմէ իր հետ կատարուած հարցազրոյցէ մը։

Սակայն պրն. նախարարին պատասխանները կը զարմացնեն իրենց մակերեսայնութեամբ եւ խուցելի տրամաբանութեամբ։

Ան կ՚ըսէ. *«Սփիւռքում, աւելի հայկական մշակութային եւ գիտական օջախները, եթէ նոյնիսկ դրանք կան, շատ ցածր մակարդակի վրայ են»։* Անհասկնալի կը մնայ, կա՞ն թէ չկան այդ օջախները։ Եթէ չկան, աւելորդ է խօսիլ անոնց մակարդակին մասին։ Եթէ կան, դարձեալ անյարմար է իր կողմէ անոնց մակարդակին արժեւորումը կատարել, որովհետեւ իր թէական բանաձեւումէն յայտնի կը դառնայ, որ ինք ծանօթ չէ անոնց...

Նոյնպէսեւ դատողութեամբ, ան նաեւ կ՚ըսէ. *«Չգիտեմ մինչ հիմա որեւէ մէկը չափել ու հաշուե՞լ է թէ ոչ, թէ որքան է (սփիւռքի հայութեան) այդ օգնութիւնը, բայց ըստ իս Հայաստանի բնակչութեան, Հայաստանի Հանրապետութեան կարիքների կէս տոկոսից աւելին նշանակալի չէ բաւարարել սփիւռքից հանգանակուած գումարներով կամ ուղարկուող այլեւայլ ապրանքներով»։* Չչափուած եւ չհաշուուած բանի մը մասին գնահատական տալը ի՞նչ է արդեօք։ Եւ դեռ, պատկերացնե՞լ որ վերի հաստատումէն անմիջապէս յետոյ պրն. նախարարը կ՚աւելցնէ. *«Առայժմ սփիւռքը աւելի հարուստ է, քան Հայաստանի Հանրապետութիւնը...»։*

Հոս պէտք արժէր անմիջապէս փակագիծ մը բանալով ըսել, թէ սփիւռքի օժանդակութիւնը երկու առումներով կը ներկայանայ մեզի։ Առաջինը՝ հայ անհատներու նուիրաբերած գումարներուն եւ պիտոյքներուն ամբողջութիւնն է, որ յիրաւի չնչին է իր ծաւալով, եթէ բաղդատութեան դրուի պետական պիւտճէի մը հետ։ Երկրորդը՝ իրենց բնակած երկիրներու պետական եւ ոչ-պետական կազմակերպութիւններէ միջոցներու ձեռքբերումն է Հայաստանի համար, որ դարձեալ կրնայ չնչին մէկ տոկոսը կազմել Հայաստանի կառավարութեան ընդհանուր պիւտճէին։ Բայց միթէ՞ այս միջոցները անելու չեն հետզհետէ. եւ միթէ՞ միայն նիւթական արժէչափով կը գնահատուի անոնց տարողութիւնը...

Արդեօք ի՞նչ է այն հաստատումը, թէ որոշ սփիւռքահայ անհատներ ու կազմակերպութիւններ կը փորձեն վերէն խօսիլ Հայաստանի իշխանութիւններուն հետ, բայց *«մարդկութեան պատմութիւնը ցոյց է տուել, որ հարուստ լինել՝ դեռ չի նշանակում խելացի լինել»։* Այո՛, հարստութիւն եւ խելացութիւն հոմանիշ չեն, սակայն հականիշ ալ չեն։

Պրն. նախարարին կարգ մը հաստատումներուն անդրադառնալու ժամանակ, կ՚ունենանք այն զգացողութիւնը, թէ առիթը չէ ունեցած մինչեւ ծայր հիմնաւորելու իր տեսակէտները, կամ զարգացնելու իր դատումները, որով եւ ապակողմնորոշելու աստիճան անորոշ ու մութ կէտեր կը պարզուին մեզի համար։ Օրինակ, երբ ան կ՚ըսէ, թէ ոչ միայն ինք, այլեւ Հանրապետութեան ղեկավարութիւնը մեծ յոյսեր չեն կապեր սփիւռքի հետ, *«այն պարզ պատճառով, որ սփիւռքը ինք գտնւում է ծայրայեղ վատ վիճակում»*, յայտնի չէ թէ այդ յոյսը կը վերաբերի այսօրուա՞ն (ըստ իրեն աւանդական կառոյցները սպառումի վրայ եղող եւ նոր կառոյցներ տակաւին գոյութիւն չունեցող) սփիւռքին, թէ ընդհանրապէս սփիւռքի մը՝ իր այսօրով ու ապագայով։ Արդեօ՞ք այդ յոյսը պայմանաւոր է «նոր կառոյցներ»ով. կառոյցներ, որոնք Հայաստանի Հանրապետութեան ղեկավարութեան պատկերացումներուն կը համընկնին կամ կը համապատասխանեն։

Մէկ բան պարզ է սակայն, որ յարգալիր մօտեցումի եւ զուրգուրոտ վերաբերումի պակաս մը գլուխը կը ցցէ հարցազրոյցին ընդմէջէն։

Չենք ուզեր սփիւռքի կառոյցի մասին իր դատումներուն մէջ խորանալ հոս, անտեղի նկատելով նման բան մը, մանաւանդ երբ պրն. նախարար այսպիսի զօղտրիկ արտայայտութիւն կ՚ունենայ. *«Ըստ իս՝ շատ դժուար բան չէր լինի կազմակերպել, ասենք, Արեւմտեան ափի ղեկավար մարմնի, կարելի էր անուանը յօրինել, ընտրութիւն։ Որքան մարդ է ապրում Արեւելեան ափում, հա՛, Արեւմտեան աւելի շատ, ասենք կէս միլիոն։ Կարելի էր ընտրութիւն կազմակերպել եւ իմանալ այդտեղ, թէ ո՞վ է ներկայացնելու Արեւմտեան ափի հայ համայնքը։ Եւ այդ ժամանակ մեզ համար աւելի հեշտ կը լինէր կապի մէջ լինել, մենք գիտէինք թէ ում հետ գործ կ՚ունենայինք...»։*

ՀՀՇ-ի Վարչութեան անդամ պրն. նախարար կառոյցներու բազմազանութենէն կը տագնապի եւ մէկ ներկայացուցչութիւն կ՚ուզէ ճանչնալ սփիւռքահայ տուեալ գաղութի մը համար։ Սփիւռքի ուժականութիւնը կախեալ է իր կառոյցներու բազմազանութենէն։ Կարեւորը եւ օգտակարը ո՛չ թէ միայն մէկ կառոյց ունենալն է սփիւռքի մէջ, այլ բազմազան կառոյցները նպատակներու ու ծրագիրներու շուրջ համախմբելը ներկայացուցչական դրութեամբ։

Համաձայն ենք պրն. նախարարին հետ, թէ Հայաստանի Հանրապետութիւնը *«պիտի տեսականօրէն զբաղուի սփիւռքի հետ իր յարաբերութիւններու կարգաւորմամբ»*, սակայն կը ցաւինք, որ այս հաստատումը կ՚առաջնորդէ ուրիշ հաստատումի մը, թէ տակաւին չէ մշակուած այդ տեսական քաղաքականութիւնը (մենք միշտ այն տպաւորութիւնը ունեցած էինք, թէ կայ տեսական անբարենպաստ քաղաքականութիւն մը սփիւռքի նկատմամբ, մինչդեռ սխալած էինք կ՚երեւի. հետեւաբար պէտք է տարիներ սպասել, թէ ցայսօր տեսական քաղաքականութեան մը բացակայութեան հետեւանքով է որ տեսական գործիչներ սփիւռքի նկատմամբ կը կիրարկեն անբարենպաստ քաղաքականութիւն, զարմանալի հետեւողականութեամբ մը՝ բոլորն ալ նոյնատեսակ վարքագիծ պարզելով...)։ Եւ կը սարսափինք մտածելով, որ պրն. Նախարարին նախարարութեան մէջ, իր իսկ նախաձեռնութեամբ, ստեղծուած է սփիւռքի հարցերու վարչութիւն...

Նոյնպէս համաձայն ենք պրն. նախարարին հաստատումին, թէ *«սփիւռքահայութիւն որպէս ամբողջութիւն գոյութիւն չունի»*, եթէ հետեւողութիւնն այն է՝ թէ կայ հայ ժողովուրդի մէկ ամբողջութիւն, իր հայրենաբնակ թէ տարաբնակ զանգուածներով, որուն ամէն մէկ մասնիկին զօրութիւնը լրացուցիչ զօրութիւն է ամբողջութեան համար։

Հայրենիքի եւ սփիւռքի յարաբերակցութեան բարդ խնդրին մէջ, տեսականօրէն սփիւռքի գոյութիւնը պայմանաւոր է հայրենիքի գոյութեամբ, մինչ հայրենիքը կրնայ գոյութիւն ունենալ առանց սփիւռքի։ Սփիւռքը դատապարտուած կ՚ըլլայ կորուստի՝ երբ չկայ հայրենիք, կամ կարելի չ՚ըլլար մինչեւ բռնագրաւեալ հայրենիքի մէջ եւ աշխարհով մէկ սփռուած ժողովուրդի մը ամբողջական ծուլումը իրականութեան վերածել հոգեւոր հայրենիքի գաղափարը։ Կը հետեւի, թէ հայրենիքն է առաջնայինը։ Բայց այս հետեւութիւնը բնաւ չի հակասեր այն իրողութեան, թէ զօրաւոր սփիւռքով աւելի զօրաւոր է հայրենիքը։ Այլ խօսքով՝ եթէ հայրենիքի գոյութիւնը պայմանաւոր չէ սփիւռքի գոյութեամբ, հայրենիքի հզօրութիւնը, սակայն, պայմանաւոր է զօրաւոր սփիւռքով։ Եւ հոս է հարցը. այն թէ Հայաստանի Հանրապետութեան վարիչները ի՞նչ կարգի քաղաքականութիւն կ՚որդեգրեն սփիւռքի նկատմամբ եւ այդ քաղաքականութիւնը որքա՞ն կը նպաստէ կամ կը վնասէ սփիւռքի զօրութեան։

Մեզի կը մնայ մաղթել եւ յուսալ, որ սփիւռքի նկատմամբ մշակելի տեսական քաղաքականութիւնը գծուի հայ ժողովուրդի ամբողջութեան պրիսմակով եւ հեռատես մերձեցումով, որ վեր է ժամանակաւոր հաշիւներէ։

Դոկտ. ՎԱՉԷ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Մոնթրէալ

Ռուսաստան

Տնտեսական աշխուժացման ակնկալիք

Ռուսաստանում կարելի է տնտեսական աշխուժացում ակնկալել 1994 թ. երկրորդ կեսին, այս հետեւությունն է արվում է ՄԱԿ-ի քարտուղարության «Համաշխարհային տնտեսության արդի վիճակը եւ 1994 թ. հեռանկարները» զեկուցագրում։ «Լեհաստանը շրջանում դարձավ առաջին երկիրը, որը տնտեսական զգալի աճ արձանագրեց։ ՄԱԿ-ի կանխատեսումների համաձայն, եկող տարի նրան կմիանա Չեխիայի Հանրապետությունը (տնտեսական աճը կկազմի համապատասխանաբար 4 եւ 2,5 տոկոս)։ Շրջանի մյուս երկրներում, ներառյալ հավանաբար Ռուսաստանը, հնարավոր կլինի տնտեսական աշխուժացում նկատել 1994 թ. երկրորդ կեսին, թեեւ տարվա ընթացքում արտադրանքի ընդհանուր ծավալը չի գերազանցի 1993 թ. մակարդակը», ասվում է զեկուցագրում։

Նշվում է, որ 1994 թ. ՄԱԿ-ի կանխատեսման համաձայն, համաշխարհային տնտեսության աճը կկազմի 2,5 տոկոս՝ վերջին 3 տարիների 1 տոկոսի դիմաց։ Արդյունաբերական զարգացած երկրների համախառն ազգային արտադրանքը կաճի միջին հաշվով 2, իսկ զարգացող երկրներինը՝ 5 տոկոս։

Զեկուցագրում առաջին խնդիր է համարված այն փաստը, որ զարգացող երկրների համար կանխատեսվող 5 տոկոս միջին տնտեսական աճը թաքցնում է 2 երեւույթ. չափավոր, բայց անկայուն տնտեսական աճ (3 տոկոս) Լատինական Ամերիկայում եւ տնտեսական աճ Աֆրիկայում։

Երկրորդ կարեւոր խնդիրն այն է, որ արդյունաբերական զարգացած երկրներում աճի տեմպերի թույլ զարգացումը անբավարար կլինի գործազրկության կրճատման համար։ Այնտեղ գործազուրկների թիվը կանցնի 30 մլն-ից, իսկ Արեւելյան Եվրոպայում, որի համար կանխատեսվում է աճի տեմպերի ավելացում 0,4-ից մինչեւ 1,6 տոկոս, գործազրկությունը կհասնի աննախադեպ 11 տոկոսի մակարդակին։

3-րդ խնդիրն այն է, թե որքան արագ եւ համբերատար կերպով պետք է վերափոխումներ անցկացնել այն երկրներում, որոնք հրաժարվում են կենտրոնացված պլանային տնտեսությունից։ «Թեեւ այդ երկրների մի մասում անցումն սկսում է հաջողության նշաններ ի հայտ բերել, մյուս երկրներում աճում է անհամբերությունը։ Ըստ երեւույթին հարկավոր է նպատակները պահպանելով հասնել վերափոխումների արագության եւ կարճաժամկետ սոցիալական ծախսերի լավագույն համակցության», ընդգծվում է զեկուցագրում։

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԲԻԶՆԵՍ ՏԱՍՍ

Մեր Ընկերը

Ո՞ւմ գլխին կկախվի դամոկլյան սուրը

կամ լիազորությունների ու պատասխանատվության մասին

Հայկական դրամի սրընթաց արժեզրկման, դրամաշրջանառության ոլորտում տիրող ճգնաժամի համար մեղավորների փնտրտուքը, նույնիսկ ամենաբարձր ամբիոններից, արդյունք չի տալիս։ Երբ փոքր-ինչ խորանում ես խնդրո առարկայի մեջ, հերթական անգամ համոզվում ես, որ խիստ որոշակի «ծնողներ» ունեցող «կազմակերպվածության» տարբերակը լավագույնս հարմարված է արվածի համար պատասխանատվության տրոհմանը, որով փաստորեն անտեսվում է այն, նվազեցվում է նրա ճնշումը։ Ստացվում է այնպես, որ դափնեպսակներ բաժանելու համար միշտ էլ գտնվում են պայծառ գլուխներ, անուն առ անուն, դեմք առ դեմք, իսկ «հակառակ պարագայում», երբ «սուր է կախվում», պատասխանատվությունը տարրալուծվում է այնպիսի հզոր եւ բազմաճյուղ գերատեսչությունների մեջ, որտեղ կոնկրետ պատասխանատուին գտնելը կամ անհնարին է, կամ տեւական ժամանակի խնդիր։ Իսկ նման պարագան արդեն ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ ուղղակի անպատասխանատվություն, որը հանգված է վերածելու նախ բարձիթողի վիճակի, ապա՝ անձնաթողության։ Ասվածի ապացույցները կարելի է գտնել մեր իրականության մեջ առանց դժվարության։

Այս տարվա ապրիլի 27-ին Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ստորագրել է Կենտրոնական բանկի մասին ՀՀ օրենքը։ Անցել է 8 ամիս։ Ըստ այդ օրենքի, բանկի նախագահը եւ առաջին տեղակալը (հոդված 10) հաստատվում են Գերագույն խորհրդում ՀՀ նախագահի ներկայացմամբ։ Իրականում մեր Կենտրոնական բանկն աշխատում է, ինչպես նաեւ Նախագահն ու առաջին տեղակալը կասկածելով, թե ԳԽ հաստատումից հետո իրենք կլինեն, թե ոչ, թեեւ ցայսօր օրենքի նշված կետն ընդունված չէ։ Հետաքրքիր է, եթե հարց ծագի, ո՞ր օրենքով նրանք պիտի պատասխանատվության ենթարկվեն։

Ըստ Կենտրոնական բանկի մասին ՀՀ օրենքի, բանկի կառավարման բարձրագույն մարմինը բանկի վարչությունն է, որն էլ հենց պատասխանատվություն է կրում հանրապետության գլխավոր դրամասան վարած քաղաքականության համար։ Օրենքում 9 կետով նշված են բանկի վարչության լիազորությունները։ Իսկ մեկ այլ հոդված (9-րդը) ասում է, թե ինչպե՞ս է ձեւավորվում այդ վարչությունը։ Ովքեր չգիտեն կամ մոռացել են՝ հիշեցնենք։ Բանկի վարչությունը պետք է բաղկացած լինի 8 անդամներից. այդ թվում նախագահից, նրա առաջին տեղակալից, վարչության 6 անդամներից, որոնցից 2-ին նշանակում է կառավարությունը 5 տարի ժամկետով, 2-ին հաստատում է Գերագույն խորհրդի Նախագահությունը դարձյալ 5 տարի ժամկետով, 2-ին էլ նշանակում է բանկի վարչության նախագահը։ Այստեղից հարց. արդյոք ավելի ճիշտ չէ՞ր լինի ճգնաժամից ելք գտնելու մտայնությամբ ստեղծված դրամաշրջանառության կարգավորման տեսական հանձնաժողովի փոխարեն ձեւավորել ՀՀ Կենտրոնական բանկի վարչությունը (որը պետք է ձեւավորվեր), որի կազմում, ինչպես ամրագրում է օրենքը, եւ Գերագույն խորհուրդը եւ կառավարությունը կունենային իրենց 2-ական ներկայացուցիչը։ Այսինքն՝ կլիներ մի մարմին (այն էլ ոչ ժամանակավոր), որն ամբողջությամբ կկրեր պատասխանատվությունը եւ դրականի եւ բացասականի համար։ Չէր լինի այսօրվա պատկերը, երբ պարզ չէ, թե քննադատությունը սուր ծայրով դեպի ո՞ր կողմն է ուղղված։

Եւ այստեղից էլ երկրորդ հարցը. արդյոք առաջին հերթին քննադատությունը չպե՞տք է ուղղել հենց Գերագույն խորհրդին, որը հատուկ որոշմամբ չպարտավորեցրեց իր Նախագահությանը, կառավարությանը եւ Կենտրոնական բանկի նախագահին, ասենք 5-օրյա կամ 3-օրյա ժամկետում ձեւավորել այդ վարչությունը։

Մինչդեռ այսօր էլ այս վարչության կարիքը կա։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ Գերագույն խորհրդի որոշմամբ դրամաշրջանառության տեսական հանձնաժողովը, որին էլ տրված է Կենտրոնական բանկի լիազորությունները, այդ լիազորություններից պետք օգտվի մինչեւ ս. թ. դեկտեմբերի 31-ը։

Գերագույն խորհրդի նստաշրջանն ավարտվեց։ Խորհրդարանը գնաց ձմեռային արձակուրդ, որը կձգվի հավանաբար մինչեւ գարուն։ Այս ընթացքում ո՞րն է լինելու ՀՀ Կենտրոնական բանկի ղեկավարման բարձրագույն մարմինը ըստ բանկի մասին ՀՀ օրենքի, եթե չկա վերոհիշյալ վարչությունը։ Եւ եթե դեկտեմբերի 31-ից հետո դրամաշրջանառության գործընթացում ինչ-ինչ բացասական երեւույթներ կամ միտումներ դրսեւորվեն, այդ ընթացքում դարձյալ պատասխանատու չի գտնվելու, թե՞ ամբողջ մեղքը բարդվելու է Կենտրոնական բանկի վրա («կրակից օղում» տարբերակով), կամ գուցե մեկ այլ քավության նոխազ գտնվի...

Նպատակահարմար չէ՞, արդյոք, որ ՀՀ ԳԽ Նախագահությունը, չսպասելով որեւէ այլ, լրացուցիչ որոշման (քանի որ օրենքով նրան տրված են համապատասխան լիազորություններ (նշանակի բանկի վարչության իր երկու անդամներին, կառավարությունը՝ իր ներկայացուցիչներին, բանկի նախագահը՝ իր, եւ այսպիսով, ի վերջո ձեւավորվի ՀՀ Կենտրոնական բանկի ղեկավարման բարձրագույն մարմինը՝ վարչությունը։ Չէ՞ որ հենց նման պարագայում ֆինանսիստների արդեն կվերանա որեւէ մեկին ինչ-որ լրացուցիչ, Կենտրոնական բանկի լիազորություններ տալու անհրաժեշտությունը։ Թե՞ ամեն ինչ արվում է այնպես, որ, այնուամենայնիվ, նման լիազորություններ հասցվեն։

Իսկ երբ հերթը դարձյալ հասնի այդ չարաբաստիկ պատասխանատվությանը, ո՞ւմ գլխին պիտի կախվի դամոկլյան սուրը։

ՄԱՐԳԱՐ ՄԵՆԵՇՅԱՆ

ամսագիր
պատկերազարդ
ԲԱՆԲԵՐ
ակադեմիական
արձակ
պոէզիա
եւ
ՏԱՌ ՏԱՌ
իր պոլիգրաֆիայով հանդերձ
ՂԱԼԱՔՅԱՆ ՏԱՌԱՏԵՍԱԿՆԵՐ
OUTLINE FONTS
GARAMOND AND AVANT GARDE LIKE
ինդեքս 562863, ԱԶԳ օրաթերթ

digitised by A.R.A.R.@

Շրջան

ԹՈՒՐՔԻԱ. ԱՌՋԵՎՈՒՄ ՓՇՈՏ ՃԱՆԱՊԱՐՀ Է

Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Ամերիկայի կենտրոնական վարչության կողմից հրատարակվող AGBU News ամսագիրը նորություն չէ «Ազգի» ընթերցողների համար: Դրանից շատ անգամ ենք թարգմանաբար նյութեր տպագրել մեր օրաթերթում: Նորությունն այն է, որ այս տարվա վերջին, նոյեմբերի համարով այն ընթերցողներին է ներկայանում նոր, ավելի նպատակահարմար չափերով եւ առավել բովանդակալից նյութերով: Իրանին, Ադրբեջանին, Վրաստանին, Ուկրաինային եւ Ռուսաստանին նվիրված համարներից հետո, այն այս անգամ անդրադառնում է Հայաստանի մյուս կարեւոր հարեւանին՝ Թուրքիային եւ չնայած ընդհանուր առմամբ AGBU-ն քաղաքական հրատարակություն չէ, այն հարկադրված է զգում շոշափել քաղաքական հարցեր՝ ավելի ճիշտ հասկանալու համար Հայաստանում եւ Լեռնային Ղարաբաղում ծավալվող իրադարձությունները: Խոսք հասկանալի է, որ այնտեղ տպագրվող հոդվածներն անաչառ են եւ զերծ զգացմունքայնությունից ու խմբագրական միջամտություններից: Ստորեւ Դավիթ Չենյանի վերլուծական հոդվածը, որով եւ բացվում է ամսագիրը:

Օրեցօր խորացող արժեզրկումը, տնտեսականորեն կառավարվող երերուն ձեռնարկությունների ծանր բեռը, մահմեդական արմատականների եւ քրդական անջատողականների հարաճուն աճն ու Խորհրդային Միության փլուզումից հետո շրջանում նոր դեր ստանձնելու որոնումները ժամանակակից Թուրքիայի առաջ ծառացած խնդիրներից միայն մի քանիսն են: Ամենավերջին տվյալներով արժեզրկումը հասնում է տարեկան 60-70 տոկոսի: Գնալով մեծանում է յուրաքանչյուր շնչին ընկնող համախառն ազգային արտադրանքի (ՀԱԱ) տարբերությունը երկրի զանազան շրջաններում:

Աշխարհում հասարակական խլրտումների խորքում ընկած խնդիրներից մեկը տնտեսական անհավասարությունն է, եւ Թուրքիան այդ հարցում բացառություն չի կազմում: «Մինչ Ստամբուլի շրջանում ՀԱԱ-ն կազմում է տարեկան 7000 դոլար, Մուշում, որը քրդական ազգայնականների օրրանն է, այն 150 դոլարից էլ ցածր է», ասում է մեծ հեղինակություն վայելող ԲԻԱՐ հետազոտական կենտրոնի պատասխանատուներից մեկը: Խնդրի առկայության համար տնտեսագետները մասամբ մեղադրում են կառավարական մենաշնորհների կառուցվածքները եւ հատկապես այն գերատեսչությունները, որոնք դարասկզբից ի վեր անուշադրության են մատնել երկրի հսկայական տարածությունները: Նրանց պնդումներով երկրի տնտեսության վրա ծանր բեռ են տեսականորեն հովանավորվող ձեռնարկությունները, որոնք տարեկան 1,5 միլիարդ դոլարի վնաս են արձանագրում:

Տնտեսական բնույթի այս խնդիրները մի փոքր մեղմացնելու մտադրությամբ Թուրքիայի բանկերն ու գործարար շրջանները կամրջեր են հաստատել Ադրբեջանի եւ Կենտրոնական Ասիայի երկրների հետ: Անցած 12 ամիսների ընթացքում մոտ 60 թուրքական ընկերություններ գրասենյակներ են բացել կամ գումարներ ներդրել այդ վայրերի գործարաններում: 150 ուրիշներ էլ առեւտրական գործարքներ են սկսել: Բայց հակառակ ակնկալված արդյունքներին, Թուրքիայի առեւտուրն իր «ազգակիցների» հետ դեռեւս շատ չնչին է: 183 մլն դոլարի արտահանումներն ու 88 մլն դոլարի ներմուծումները պարզապես մեկ տոկոսն են կազմել 1992 թվականի Թուրքիայի համընդհանուր առեւտրի, որն առաջվա նման հենվում է Եվրահամայնքի երկրների հետ կապերի վրա:

Այս դանդաղ զարգացման բացատրություններից մեկն անկասկած փոխադարձ անվստահության առկայությունն է թուրքերի եւ նրանց «եղբայրների» միջեւ: Ինչպես արեւմտյան մի դիվանագետ նշում է, «Ազերիների հետ ձեռք սեղմելուց հետո, դուք պետք է հաշվեք ձեր մատները: Նրանք պարզապես վստահելի չեն: Մյուս՝ կողմից թուրքերը երբեմն հովանավորողի վերաբերմունք են ցուցաբերում, որը երկկողմ հարաբերություններում կործանարար ազդեցություն է թողնում»:

Տնտեսական հարցը, քրդական ազգայնամոլների եւ մահմեդական ծայրահեղականների տարածման խնդիրների հետ միասին, իսկական վտանգ է սպառնում ինչպես երկրի ներքին կայունության, այնպես էլ այն նուրբ քաղաքական հավասարակշռությանը, որը գոյություն ունի Թուրքիայի ռազմական եւ քաղաքացիական ղեկավարության միջեւ:

«Աղքատությունը շատ հաճախ խթան է հասարակական խլրտումների, իսկ քրդերը աղքատ են եւ նրանց հեշտությամբ կարելի է օգտագործել այդ նպատակով», բացատրում է Արեւմուտքից քաղաքական մի մեկնաբան:

Թուրք պաշտոնական անձնավորությունները այս կնճռոտ հարցերի շուրջ շատ զգույշ են արտահայտվում հասարակության մեջ, սակայն քաղաքական ակտիվիստներն ու մտավորականությունը խոստովանում են, որ ազգային համախմբվածության դեմ ուղղված կրոնական եւ էթնիկական լարվածության հնարավոր վտանգները շատ ավելի մեծ են, քան որեւէ մեկը համարձակվում է ընդունել:

«Հանրապետության վաղ տարիներին կրոնամոլության դեմ իրականացվող ճնշումներն իրենց հակառակ ազդեցությունն են ունենում այժմ: Մահմեդական արմատականները գնալով աճում են երկրում, երբեմն տագնապահարույց արագությամբ», ասում է Թուրքիայի Մարդու իրավունքների հաստատության գլխավոր քարտուղար Մահմուդ Թալի Օնգորենը, վերջերս կայացած հարցազրույցի ժամանակ: «Իսկ երբ քրդական հարցը չլուծվի, Թուրքիայում ժողովրդավարության ամբողջ գործընթացն ընդհանրապես հարցականի տակ է լինելու», նշում է Կոլումբիայի համալսարանի շրջանավարտ նախկին մի լրագրող ու ավելացնում. «Այս երկու խնդիրներն էլ շատ նման են քաղցկեղի սկզբնական շրջանին: Եթե ժամանակին համապատասխան բուժում ստանան, դրանք չեն թեւակոխի վտանգավոր փուլ»:

Կառավարությունը միշտ էլ խուսափել է երկրի 10 միլիոնանոց քրդական ամենախոշոր փոքրամասնության ինքնորոշման իրավունք շնորհելուց: Քրդերը բողոքում են մշակութային եւ էթնիկական սահմանափակումների դեմ, որ կենտրոնական կառավարությունն ունի ինքնորոշման հանդեպ: «Դուք կարող եք թուրքական կառավարության մի քանի ոչ ծայրահեղականների հետ քննարկել քրդական հարցը, պայմանով, որ երբեք խոսք չբացեք ինքնորոշման մասին: Այդ թեման տաբու է համարվում», հայտարարում է արեւմտյան մի դիվանագետ:

Այս տաբու համարվող թեմայի միջոցով էլ կարելի է բացատրել այն անբարյացակամ վերաբերմունքը, որ Թուրքիան ունի Ղարաբաղի վերաբերյալ, որտեղ նույնպես շրջանի հայ մեծամասնության ինքնորոշման իրավունք տալու հարցն է շոշափվում:

«Անկարան չի ցանկանում բաց անել որդերով լի տոպրակը: Եթե ընդառաջենք Ղարաբաղի հայերին, նույն կերպ պետք է վարվենք նաեւ քրդերի հետ, իսկ դա անհնարին է», մեջբերում է մի ուրիշ դիվանագետ:

Եթե քրդական հարցն այսօր առաջնահերթ խնդիրներից է, ապա մահմեդական արմատականների հարցը դրանից շատ հեռու չի գտնվում: Զարմանալիորեն հենց Անկարայում գտնվող կառավարությունն է հնարավոր դարձրել կրոնի վերազարթոնքը: Վերջին տարիների ընթացքում հազարավոր մզկիթներ են կառուցվել Անկարայում, Ստամբուլում եւ այլ մեծ քաղաքներում:

«Մզկիթների կառուցումը զարգացող «արդյունաբերություն» է, որը հիմնված է ոչ թե պահանջարկի, այլ պարզապես աշխարհիկ լինելու գաղափարին դեմ գնալու ներքին մղումի վրա», բացատրում է համալսարանի մի դասախոս եւ ավելացնում, «Ինչպե՞ս կարող է կառավարությունն արգելել մահմեդական աղոթավայրերի կառուցումը: Ճիշտ է Թուրքիան աշխարհիկ երկիր է համարվում լինել, բայց բնակչության 98 տոկոսն աթեիստներ չեն: Ժողովուրդը կարող է կրոնասեր չլինել, բայց նրա մեծամասնությունը սուննի մահմեդական է: Ոչ ոք ի վիճակի չի եղել պայքարել կրոնի դեմ եւ Թուրքիան բացառություն չի կազմում: Թուրքիան չի կարող անտեսել մահմեդականներին, որպես հզոր մի ամբողջականություն, ոչ էլ քրդերին, որպես չթուլացող սպառնալիք՝ ուղղված պետության բուն կառուցվածքին: Այս երկու խնդիրներն էլ մոտալուտ լուծումներ չունեն»:

Կրոնամոլների եւ քրդական պարտիզանների կողմից հնարավոր սպառնալիքը վերահսկելու անհրաժեշտությունը հաճախ առաջ է բերում ռազմական գործողություններ, որոնք էլ վեր են ածվում մարդու իրավունքների կոպիտ խախտումների: Այս խախտումներն էլ ցավոտ կողմն են Թուրքիայի, որն ամեն ջանք գործադրում է քաղաքակիրթ աշխարհին ներկայանալու որպես արդիական, աշխարհիկ եւ ժողովրդավարական պետություն:

Վերոհիշյալ խնդիրների առկայությունը (մարդու իրավունքների խախտում, ՀԱԱ-ի անհամաչափություն եւ քրդական անջատողականների դեմ մերթ ընդ մերթ մղվող պատերազմ) խոչընդոտում է Թուրքիայի անդամակցությանը Եվրահամայնքին:

Թուրքիան Եվրահամայնքին միանալու նախնական հայտ է ներկայացրել 1959 թվականին, իսկ 1987-ին պաշտոնապես դիմել է լիիրավ անդամակցության խնդրանքով: Հակառակ մի շարք կառուցվածքային բարեփոխումների, որոնք ուղղված էին թուրքական տնտեսությունը Եվրահամայնքի անդամ երկրների տնտեսությունների մակարդակին հասցնելուն, Թուրքիային առայժմ հաջողվել է ընդամենը թեկնածուի կարգավիճակ եւ լիիրավ անդամ ընտրվելու հնարավորության հավաստում ստանալ:

Անդրադառնալով թուրքական դիմումին, Եվրահամայնքը վերջերս մի անգամ եւս նշել է, որ թեեւ Թուրքիայի անդամակցությունը կարեւոր է Եվրոպայի իրավիճակում, սակայն վերջնական որոշում կայացնելուց առաջ անհրաժեշտ է անցկացնել երկարատեւ քննարկումներ, այդ թվում նաեւ «ամենաբարձր մակարդակի քաղաքական երկխոսություններ»:

«Քաղաքական երկխոսությունը, որի մասին ակնարկում են Եվրահամայնքի երկրները, մեծ մասամբ վերաբերում է Թուրքիայի կողմից մարդու իրավունքների ոտնահարման փաստերին, որոնց շարքում ոչ միայն քրդական անջատողականներն, այլ նաեւ իր սեփական ժողովրդի ընդդիմադիր հատվածի դեմ կիրառվող միջոցառումներն են»:

«Թուրքիան, իհարկե, հասկանում է այս եւ կարեւոր է համարում «բարելավել» իր մասին եղած պատկերացումները՝ իր «իմիջը» դրսում», վերջերս մեկնաբանեց արեւմտյան մի դիվանագետ, ավելացնելով, որ «Թուրքիայի համար հեշտ ճանապարհ հետ չի լինելու: Այն փշոտ է եւ օրեցօր դառնում է էլ ավելի անհարթ»: ■

Կոմորյան Կղզիներ

Մ. Իբն Մուսա. «Մենք արաբական ընտանիքի մի մասն ենք»

Հնդկական օվկիանոսում, Մադագասկարի հյուսիս-արեւմուտքում գտնվող Իսլամական Կոմորյան Կղզիների Հանրապետությունը նոյեմբերի 20-ին դարձավ արաբական երկրների լիգայի 22-րդ անդամը: Նույն օրը, լիգայի կենտրոնում (Կահիրե) տեղի ունեցան համապատասխան փաստաթղթերը ստորագրելու եւ այդ երկրի դրոշը բարձրացնելու հանդիսավոր արարողությունները, որոնց մասնակցում էին լիգայի գլխավոր քարտուղար Ի. Աբդուլ-Մաջիդը եւ անդամ երկրների մշտական ներկայացուցիչները: Այդ առիթով նպատակահարմար գտանք մեր ընթերցողներին, որոշ կրճատումներով, ներկայացնել «Ալ-Հաուադես» շաբաթաթերթում զետեղված հարցազրույցը Կոմորյան Կղզիների արտգործնախարար Մուլեդ Իբն Մուսայի հետ, որը լուսաբանում է վերոհիշյալ իրադարձության պատճառներն ու նպատակները: Ա. Մ.

– Որո՞նք են այն պատճառները, որ Կոմորյան Կղզիներին մղեցին արաբական լիգային անդամակցելուն:

– Մեր ինքնությունն արաբական է: 1975 թ., ֆրանսիական օկուպացիայից ազատագրվելուց հետո, մենք դիմում ներկայացրինք Արաբական լիգայում ընդգրկվելու համար, որպեսզի պահպանենք մեր ինքնությունը, քանզի մենք կարծում ենք, որ մեր դիրքը Աֆրիկայի արեւելքում մեծ հնարավորություն է տալիս այնտեղ արաբականությունը եւ իսլամը տարածելու, եւ քանի որ գտնվում ենք շատ կարեւոր ռազմավարական շրջանում, որովհետեւ Կոմորյան կղզիները գտնվում են Հարավաֆրիկյան Հանրապետության եւ Միջին Արեւելքի ճանապարհի մեջտեղում: Մենք համոզված ենք, որ այդ տարածաշրջանը կարիք ունի իսլամի եւ արաբական մշակույթի: Այս ամենը մեզ մղեց լիգայում ընդգրկվելուն:

– Սա նշանակո՞ւմ է, թե լիգային անդամակցելու խնդրանքը հին է, եւ այն լոկ վերանորոգվել է:

– Խնդրանքը չի վերանորոգվել, սակայն երբ այն ներկայացրինք, հարկավոր էր, որ կատարեինք ակտիվ միջոցառումներ եւ լայն շփումներ: Բայց այդ ժամանակ պայմանները մեզ թույլ չտվեցին դա անել: Իսկ այս անգամ մենք իրականացրինք բազում միջոցառումներ եւ աշխատանքներ, որոնցից են, օրինակ, արդիլին մշակութային մի ժողովի գումարումը, որին հրավիրել էինք մի շարք արաբ մտավորականների եւ ղեկավարների: Դա նպաստեց, որ շատերը համոզվեն Կոմորյան Կղզիների արաբականության հարցում:

– Արաբ ղեկավարներից ովքե՞ր մասնակցեցին այդ ժողովին:

– Նրանք քաղաքական ղեկավարներ չէին, այլ մտավորականներ եւ արաբական ու իսլամական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ, այդ թվում Արաբական լիգայի եւ Իսլամական համագումարի ներկայացուցիչներ: Արաբական բազում երկրներից ուղարկվեցին տեղեկատվության նախարարությունների ներկայացուցիչներ ժողովին մասնակցելու համար:

– Ոմանք պնդում են, թե լիգային անդամակցելու Կոմորյան Կղզիների ցանկության մեծ մասը վերագրվում է այն բանին, որ նա օգնություն եւ ներդրումներ ձեռք բերի արաբական երկրներից:

– Սա ճիշտ չէ: Ով դա ասում է, չգիտի պատմական ճշմարտությունները, որովհետեւ Կոմորյան կղզիների բնակչությունը հիմնականում եկել է Եմենից եւ Օմանից: Նրանք այնտեղ հաստատվեցին եւ ամուսնացան աֆրիկացիների հետ, ուստի եւ բոլոր նոր սերունդները արաբական ծագում ունեն: Սա պատմական իրականություն է, եւ մեր անդամակցելը նպաստներ ստանալու համար չէ, քանի որ մենք դրանք ստանում ենք Արեւմուտքից՝ Ֆրանսիայից եւ այլն: Սակայն մեր ուզածն արաբականությանը պատկանելն է: Մենք մի կղզեխումբ ենք, որի մի կղզին դեռեւս ֆրանսիական օկուպացիայի տակ է, եւ մենք ձգտում ենք դրա անկախությանը, դա Մայոտ կղզին է:

– Բայց մենք գիտենք, որ կղզիների բնակչության լոկ 30 տոկոսն է արաբ:

– Իրոք, կղզիների ոչ ամբողջ բնակչությունն է արաբ: Բայց 30 տոկոսի թիվը ճիշտ չէ, այն հասնում է 45 տոկոսի: Սակայն սա չի ժխտում, որ արաբական մշակույթը տիրողն է, եւ որ արաբները ազդող են մյուս ցեղերի նկատմամբ քաղաքակրթությամբ, առաջադիմությամբ եւ մշակույթով: Բավական է, որ Կոմորյան կղզիների բոլոր առաջնորդները արաբական ծագում ունեն:

– Ո՞րն է Կոմորյան Կղզիների ներքին խնդիրների իրականությունը:

– Մենք ունենք 24 կուսակցություն: Սա խնդիրների եւ լարվածության պատճառներից մեկն է: Մենք դիմեցինք ժողովրդավարական այլընտրանքին առանց նախկինում փորձ ունենալու եւ դրան չէինք պատրաստվել, ուստի անխուսափելի էր հակամարտությունը:

– Կրկին վերադառնանք Կոմորյան Կղզիների արաբական ուղղվածությանը: Դուք լիովին տեղյա՞կ եք արաբական աշխարհի հարցերին:

– Մենք ամբողջովին գիտակցում ենք արաբական տարածաշրջանում կատարվածը: Նույնիսկ լիգայում ընդգրկվելուց առաջ: Չմոռանանք, որ մենք անդամ ենք Աֆրիկյան միասնության, Իսլամական համագումարի եւ Միացյալ ազգերի կազմակերպություններին, որոնց օրակարգերում միշտ առկա են արաբական հիմնահարցերը: Մենք ջանալու ենք աջակցել արաբական դիրքորոշմանը պաղեստինյան խնդրին խաղաղ լուծում գտնելու համար:

– Ի՞նչ կասեք ձեր արաբական կապերի մասին:

– Մենք լավ կապերի մեջ ենք բոլոր արաբական երկրների հետ: Օրինակ, Եգիպտոսում ունենք ավելի քան 500 ուսանող: Ունենք նաեւ երկկողմ հարաբերություններ տարբեր ոլորտներում եւ ձգտում ենք դրանց զարգացմանը:

– Ի՞նչ կասեք Հարավաֆրիկյան Հանրապետության հետ ձեր հարաբերությունների մասին:

– Լավ հարաբերություններ ունենք ՀԱՀ-ի հետ, ուր այցելել է Կոմորյան Կղզիների Նախագահ Մուհամադ Ջոհարը: Նա այնտեղ ջանում է հաշտության, մանավանդ որ նա ՀԱՀ-ի բոլոր կողմերի հետ կապեր ունի:

– Կոմորյան Կղզիները ստորագրեցին Արաբական լիգային անդամակցելու պայմանագրերն ու փաստաթղթերը:

– Այո, ստորագրեցինք բոլոր պայմանագրերը: Եվ հիմա մենք արաբական երկիր ենք պաշտոնական մակարդակով, բայց իրականում մենք արաբական ընտանիքի մի մասն ենք լինելով լիգայում, թե դրանից դուրս:

– Սոմալին Կոմորյան Կղզիներին ամենամոտ արաբական երկիրն է: Ինչ-որ դեր ունե՞ք այնտեղ եղած ճգնաժամի լուծման գործում:

– Մենք հետեւում ենք Սոմալիի ողբերգական իրավիճակին Աֆրիկյան միասնության կազմակերպության միջոցով, բայց, ցավոք, դեռեւս կապեր չունենք հակամարտող խմբավորումների հետ:

– Իսկ Եմենի հե՞տ:

– Մեր նախագահը բազմիցս ոչ պաշտոնական այցեր է կատարել Եմեն՝ իր պապի պապի գերեզմանին այցելելու նպատակով, բայց դա նրան չի խանգարել հանդիպելու նախագահ Ալի Աբդուլլահ Սալեհին: Մենք սպասում ենք հարմար առիթի, որպեսզի մասնակցենք Եմենի խնդրի լուծմանը:

– Ինչպիսի՞ն են ձեր հարաբերությունները Սաուդիայի եւ Ծոցի երկրների հետ:

– Մի քանի անգամ այցելել ենք Սաուդիա եւ Ծոցի երկրներ: Մեր հարաբերությունները զարգանում են Սաուդիայի հետ, հատկապես կրթության բնագավառում:

– Վերջում, արդյոք Կոմորյան Կղզիները լրացո՞ւմ կլինեն Արաբական լիգայի համար:

– Այո: Հնարավոր է, որ ապագայում մեծ դեր խաղանք, հատկապես կղզիներում արաբականացման ծրագրի ավարտից հետո: Կոմորյան Կղզիներում հիմնելու ենք արաբահիսլամական համագործակցության կենտրոն, որն իր տեսակով կլինի առաջինը Հնդկական օվկիանոսի տարածաշրջանում՝ արաբական մշակույթը հարեւան երկրներում տարածելու գործում: Եվ սա կլինի մեր առաջին դերը շրջանում:

«Ալ-Հաուադես»
10 դեկտեմբեր, 1993 թ.

digitised by A.R.A.R.@

Հարցազրույց

Կոչնականների թվում էր նաեւ Արուս Ասրյանը, թեեւ նա դերակատար չէր... Տաք էր մթնոլորտը, շատ ջերմ, հուզառատ ու բանաստեղծական, ճառախոսները խոսմառատ, ի խորոց սրտի: Ես նստած էի Արուսի դեմ դիմաց: Լուռ էր դերասանուհին, տխրության մեղմական շղարշը դեմքին: Մի պահ ինձ այնպես թվաց, թե նրա մտքերը ուրիշ տեղ են, կարծես չէր զգում ներկաներիս գոյությունը: Մենք շարունակում էինք մեր խոսքն ու զրույցը, շիկանում էր մթնոլորտը: Արուսը ափի մեջ առավ մուգ շագանակագույն ներկված վարսերի վրա տիրականորեն փռված սպիտակ մազափունջը ու անհրաժեշտ սկսեց մոմնչալ նկմալյանականը՝

-Տեր ողորմեա, տեր ողորմեա...

Ու մեկեն դադարանձվեց զվարթությունը, սառեց, արձանացավ լռությունը ներկաների շուրթերին: Սարսռով լցվեց սենյակը...

Գիտեի, որ Արուսը առինքնող ձայն ունի, գիտեի, որ նա Լոռվա աշխարհի ծնունդ է, ուր խոսքը փոխվում է երգի: Մարդկային անհնազանդ խոսակցությունն այստեղ լցվում է անդիմադրելի ձայնով, բարձրանում դիպչում է բարձրաբերձ սարերի կրծքին ու երգի փոխված արձագանքվում մի քանի վայրկյան հեռուներում: Գիտեի, որ դերասանուհու արվեստը շաղախված է երգով, եւ նրա ձայնը հիշեցնում էր ժայռերի ծերպերից զլարվող լեռնային զուլալ աղբյուրների կարկաչը: Տանյայի դերն էր խաղում Արտավազդի նույնանուն պատերազմում: Մանկամարդ հերոսուհին, հակված իր մահամերձ մանկան սնարին, երգում էր Մոցարտի «Օրորոցայինը»: Ե՞րգ էր արդյոք, թե մայրական վշտի հորձանք, մինչեւ այսօր էլ չեմ կա-

ԱՐՈՒՍ ԱՍՐՅԱՆԸ՝ ԻՆՉՊԵՍ ՀԻՇՈՒՄ ԵՄ

Դերասանուհու ծննդյան 90-ամյակի առթիվ

1970-ին Վարդան Աճեմյանը բեմադրեց բանաստեղծ Վահագն Դավթյանի «Միհրի դուռը» խոհական, փիլիսոփայական պատերազմը: Այս առիթով բանաստեղծ բարեկամս հրավիրել էր արել իր տանը:

-րողանում մոռանալ... Այդ դիմին էր երգը դերասանուհու երիտասարդ տարիներին, այդպիսին էր եւ մայրամուտին: Ջոնիի Տասիկը Վիլյամ Սարոյանի «Իմ սիրտը լեռներում է» պատերազմում ընդամենը մի քանի բառ ուներ, բայց Արուսի մարմնավորած Մարեն ընկալվում էր որպես հիմնական գործող անձ, եւ ընդհանրացնող ուժն էր մեծ: Ասրյանի Տասիկը անապատների այրող սամումներից ու հողմերից հալածական, օտար ափեր նետված հայ կնոջ հավաքական խորհրդանիշն էր, որին դերասանուհին հասել էր գերազանցապես ժողովրդական «Կռունկ ջան, կռունկ ջան» երգի հնչման մատուցմամբ, երգում էր այնպես, կարծես սիրտն էր այրում կերոն դարձած եւ հանդիսատեսունկնդիրը տեսնում էր այս կնոջ սիրտը՝ լցված գունդ-գունդ արյունով...

Գիտեի այս ամենը, եւ սակայն ոչինչ բաղդատելի չէր այն երգի հետ, որ լսում էի բանաստեղծ բարեկամիս հյուրընկալ սեղանի շուրջ:

Մռնչում էր Արուսը, եւ նրա ձայնը բարձրանում էր վեր, ձգվում դեպի աստծո գահը՝

-Տեր ողորմեա, Տեր ողորմեա, Հիսուս Փրկիչ, մեզ ողորմեա:

... Արուսը ավարտեց իր մռմնջաղոթքը ու մնաց անշարժ նույն դիրքով: Ոչ ոք չհամարձակվեց խախտել լռությունը: Այդ իրավունքը կարող էր ունենալ Վարդանը, եւ նա էլ, հուզմունքը փոխելով իր սովորական զվարճաբանության, մեզ վերստին դարձրեց իրականության, հիշեցնելով մեր ուրեդ գտնվելը... Խոնավ էին ներկաներիս աչքերը, իսկ Վահագն Դավթյանի մանրիկ աչքերից արցունք էր կաթում...

Հիմա ամեն անգամ Արուսի մռմնջ-աղոթքը մտաբերելիս խորհում եմ, թե դերասանուհին Կարո Գրդոնիի Միրանդոլինայի սրահներ դղրդացնող ծիծաղից հետո ինչ հրաշքով կարողացավ այդ պահին բարձրանալ երկինք եւ զրույց բացել երկնավորի հետ:

ԳԵՎՈՐԳ ԱԲԱՋՅԱՆ

Երեւան

Դ-որոցական նվագախմբի ելույթը

Աշտարակցի Սամվել Գեւորգյանի անունը կրող թիվ 189 դպրոցը իր հաջողություններով եւ ներքին ծեսավորմամբ լավագույններից է Երեւանում: Օրերս դրա բավականաս պատերազմահում տեղի ունեցավ նորակազմ մանկական նվագախմբի (ղեկավար՝ Խաչիկ Խուրշուդյան) համերգը: Խմբի միջուկը կազմում էին հարակից շենքերի երեխաները, որոնք իրենց ազատ ժամանակ դպրոցում Արմեն Նիկողոսյանի ղեկավարությամբ ամիսներ շարունակ ծանոթանում էին հայ ազգային երգի ու պարի այրութենին: Համերգի օրը նրանք ապացուցեցին, որ զուր չեն եղել ջանքերը: Տեսնել էր պետք, թե ինչ ոգեւորված էին աղջիկները՝ Գայանե Թադեւոսյան, Մարինե Քարամյան, Արմինե Պետրոսյան, Լիլիթ եւ Զառուհի Մարտիրոսյան քույրեր, պարում հայկական ժողովրդական պարեր: Ներկաներից մանկավարժ Գոհար Քոչարյանը գնահատեց նման ծնողների կարեւորությունն ու անհրաժեշտությունը մեր օրերում, երբ ցրտի ու խավարի պայմաններում երեխաները գոնե մի հոգեւոր զբաղմունք գտել են եւ ճիշտ են կազմակերպում իրենց ազատ ժամանակը:

Լ. Լ.

Սուր Պղպեղ

Դիրքորոշում

- Միայն տարա հանձնելով դրամը տա- րաղրամ չի դառնա:
- Թե սոխն ու կարտոֆիլը նախապես իմանային իրենց (շուկայական) գինը, ապա զոռոզանալուց ծառի վրա պիտի բուսնեին:
- Գնա մեռիր, արի լուսավորենք:
- Առաջ բերբերից էինք իմանում, որ երջանիկ ենք: Հիմա զրկվեցինք նաեւ այդ իմացությունից:
- Երբ գործերը հաջող են, քեզ տեր կանգնող կգտնվի:
- Մարդ կա, որ կարծիքն այնքան շատ է փոխում, որ ակամա վերադառնում է իր նախկին կարծիքին:
- Գլուխդ պատին տալուց առաջ ստուգիր դրա ճիշտակությունը:
- Կնոջը սփի մեջ մի բռնացրու. նա կկորցնի իր կանացիությունը:
- Շողը եւ ցուրտը հերթով սիրահարվում են մարդուն, որը մեկին մերժելով՝ ընկնում է մյուսի գիրկը:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Աշխարհ

Գեղեցկություն կնճիռների միջից

Մոլեռանդ կանանց կայսրությունում Կարլա Բրյունին բացառիկ է. շատ է գեղեցիկ, հարուստ եւ հանրահայտ: Հետաքրքիրն այն է, որ նա չի բավարարվում միայն ամսագրերի շապիկներին: Պյեմոնտում գտնվող նրա դղյակը, որ նվիրել է հայրը՝ արվեստի ստեղծագործությունների Եվրոպայում ամենանշանավոր հինգ հավաքորդներից մեկը, հաճախ կոչվում է Միրո դիցուհու պալատ:

Ծնվել-մեծացել է Իտալիայում, հասակ առել Ֆրանսիայում, ինքնագիտակցության եկել Բոտիչելլիի նկարների շրջապատում: Խոսում է չորս լեզուներով, պաշտում է Փարիզը, բայց, ցանկացած մանեկենուհու նման, դժվարանում է ասել, թե որն է իր հայրենիքը: Երբ մարդկանց մեջ է հայտնվում, տղամարդիկ կորցնում են գլուխները: Իսկ նրանց մեջ քիչ չեն նշանավորները. գրեթե բոլորն էլ «աստղեր» են՝ մեկը մյուսից պայծառ: «Տղամարդկանց մեջ ինձ դուր է գալիս հմայքը, մեկ էլ՝ տաղանդը, ասում է նա եւ շարունակում, այդ երկուսն էլ համատարած կան նրանց՝ «աստղերի» մեջ:

Նա գիտի, թե ինչ է ասում. ծնվել է մի ընտանիքում, որտեղ խոնարհվում էին կոմպոզիտոր հոր, դաշնակահարուհի մոր եւ նկարիչ եղբոր տաղանդի առջեւ: Այդ դեպքում ինչո՞ւ ավելորդ աղմուկ նման ընտանիքի պտեր շուրջ: «Կենդիքի համար: Ես ապրում եմ եւ ներում միայն մի դեպքում. երբ դա օգնում է խուսափել տառապանքներից», բացատրում է Կարլան: Դոնալդ Թրամփին, սակայն, նա չներեց:

«Այս մարդը իր անձի հանդեպ հատուկ ուշադրություն բեւեռելու համար ամերիկյան բոլոր թերթերին պատմեց, թե ինչպես է հանում ինձ զոհողություններ կրել եւ մի քանի այլ ոչ ճիշտ բաներ... Ինձ թվում է, որ մեր միջեւ ոչ մի ընդհանուր բան չկար»: Իսկ ի՞նչ է նա մտածում Ջեգգերի մասին: «Ես սիրում եմ նրա երաժշտությունը եւ ընդհանրապես ինձ դուր է գալիս «Ռոլինգ Սթոունզ» խումբը»: Այսքա՞նը. այո, ոչինչ: Դուցե չարժե ավելին իմանալ նաեւ ոչ Էրիկ Քլեփթոնի մասին, որին երկար ժամանակ տեսել են Կարլայի հետ, ոչ էլ հարցնել Վինսենթ Պերեսից երիտասարդ դերասանից, որին մեծ ապագա են գուշակում:

Բայց հետաքրքիր կլիներ նրանից իմանալ այն տարբերությունը, որ գոյություն ունի ժամանակակից սիրո եւ Կարլայի շատ հավանած հեղինակներ Ստեֆան Ցվայգի, Հերման Հեսսեի եւ Տոլստոյի նկարագրածի միջեւ: «Այժմյան սերը հասկանալի է խրար գտնելու եւ միմյանցից բաժանվելու մարդկանց ազատությամբ եւ սիրելու ժամանակ հնարավորին չափ բնական լինելու եւ ինքնարտահայտվելու հնարավորությամբ», պատասխանում է նա:

Սա նշանակու՞մ է արդյոք, թե երիտասարդ կնոջ այն ռոմանտիկ կերպարը, որ որպես մանեկենուհի ստեղծել է Կարլան, համապատասխանում է նրա «ես»-ին: «Ցավոք, մանեկենուհին հաճախ ի վիճակի չէ վերահսկելու իր իսկ ստեղծած կերպարը: Պատահում են դեպքեր, երբ մի ֆոտոմոդելի լուսանկարները, նախատեսված, ասենք, մասնավոր հավաքածուի կամ կատալոգի համար, հայտնվում են որեւէ «ալ» քաղաքական կուսակցության քաղցիկների վրա: Այդ դեպքում չեն էլ հարցնում մեր համաձայնությունը»:

Ուշագրավ է նաեւ, թե ինչպես են Կարլայի մերկ լուսանկարվելու փաստին նայում նրա ծնողները: «Դուք նկատի ունեք Հելմուտ Նյուտոնի լուսանկարնե՞րը: Նա իսկական վարպետ է, որի հետ աշխատելն ինձ համար հաճույք եւ մեծ պատիվ է: Այնքան բնական է ամեն ինչ, որ այդ պահերին ոչ ես, ոչ էլ նա ամոթ չենք զգում: Մամուլում նման լուսանկարների հայտնվելը ծնողներս հանգիստ ընդունեցին: Մերը արտիստական ընտանիք է, իսկ նման ընտանիքներում շատ բաների նայում են թեթեւ եւ առանց որեւէ բարդույթի»:

Ինչո՞ւ, սակայն, գեղեցիկ արտաքին ունեցող այս աղջիկը չդարձավ կինոդերասանուհի: Ի դեպ, համաշխարհային ճանաչում ունեցող լուսանկարիչ Հելմուտ Նյուտոնը գնահատելով նրան՝ ասել է, որ նրա աչքերը գեղեցկագույնն են երկրորդ համաշխարհային գեղեցկուհիների մեջ: Նրան հանդես հրավիրել են Ռոբերտ դե Նիրոն եւ Քլինթ Իսթվուդը: Կարլայի քույրը՝ Վալերիան, համագործակցում է կինոռեժիսոր Պատրիս Շերոյի հետ: Մի՞թե ֆոտոմոդել աշխատելն ավելի գայթակղիչ է, քան կինոդերասանուհի լինելը: Լսենք Կարլային. «Ինձ թվում է, որ մանեկենուհու կերպարն ավելի «կատարյալ է», քան այսօրվա որոշ դերասանուհիներինը: Ներգործության ուժով այն ես համեմատում եմ 50-ականների կինոդերասանների հետ, որոնք բոլորիս պատկերանում էին անմատչելի, նույնիսկ «ոչ երկրային»: Իր բնույթով մեր աշխատանքը մեզանից պահանջում է լինել անբերի»: Իսկ ի՞նչ է պետք դրա համար: «Դա դժվար չէ, շարունակում է մեր երեւակայական զրուցակիցը. քիչ ուտել, շատ ջուր խմել, շատ քնել, հեռու աշխատել չդիտել եւ խուսափել սիրային պատահական արկածներից: Վերջ»:

Երբ նա լավ տրամադրություն է ունենում, լսում է «Կարմեն», հաճախակի դեպքում «Նորմա» Կալլասի կատարմամբ: Իսկ տրամադրությունը շատ-շատ է փոփոխվում, որի համար է իր ծանոթագիտությունը: Լավատես է Կարլա Բրյունին. «Երիտասարդությունն անցնելուց հետո էլ կյանքը պիտի ձգտել դարձնել բազմազան: Իսկական գեղեցկությունն, ըստ իս, կգնա ինձ հետ եւ այն կնկատեն նաեւ կնճիռների միջից»:

Ամեն ինչից զատ մի երազանք էլ ունի գեղեցկուհին. երազում է մեռնել ծիծաղից: ■

Հրթիռները դուրս են բերվում Բելառուսից: Ռոյտեր ագենտությունը Մինսկից հաղորդում է, Բելառուսի պաշտպանության նախարարության հաղորդման համաձայն, հանրապետության տարածքում գտնվող ՍՍ-25 տիպի 81 ռազմավարական հրթիռներից 27-ը մինչեւ անցյալ շաբաթվա վերջ դուրս են բերվել հանրապետությունից՝ Ռուսաստանում ապամոնտաժելու համար: Մնացած 54 հրթիռները, Ռուսաստանի եւ Բելառուսի համաձայնագրին համապատասխան, դուրս կբերվեն մինչեւ 1996 թ. վերջը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Լուրերի Հոսք

Ռուս-ամերիկյան համաձայնագիր

Միացյալ Նահանգները եւ Ռուսաստանը համաձայնության են եկել ԱՄՆ-ին Ռուսաստանից 200 միլիոն դոլլարի ուրանի արտահանման շուրջը: Ինչպես հաղորդեց «Ուոլսթրիթ ջորնըլ» թերթը, վկայակոչելով ԱՄՆ վարչակազմի պաշտոնական անձանց, համաձայնագրին համապատասխան Ռուսաստանն ԱՄՆ-ի շուկա կառաքի բնական եւ քիչ հարստացված ուրան, որը կարող է օգտագործվել որպես ատոմակայանների վառելիք: Թերթի կարծիքով, այդ գործարքն ունի քաղաքական նպատակ. Ռուսաստանին ֆինանսապես օգնել, նրան հնարավորություն տալով լրացուցիչ միջոցներ ստանալ կայուն տարադրամով: Դրա հետ մեկտեղ, նշում է թերթը, ուրանի ներմուծումը կարող է հարուցել այդ հումքն արտադրող ամերիկացիների զայրույթն ալիք, որոնց կարծիքով, կառավարությունն իրենց նկատմամբ սխալ քաղաքականություն է վարում, էժան ուրան գնելով Ռուսաստանից: Պայմանավորվածության համաձայն, Ռուսաստանը պետք է ԱՄՆ-ին մատակարարի ավելի քան 3000 տոննա բնական եւ մոտ 1000 տոննա քիչ հարստացված ուրան: Թերթը նշում է, որ պաշտոնական անձանց խոսքերով, ամերիկյան ծառայությունները Ռուսաստանին ուրանի դիմաց կվճարեն համաշխարհային գներով: Դրա հետ մեկտեղ, պայմանագրով նա խոստանում է նաեւ ամերիկացի արտադրողներից ուրանի գնում ավելի բարձր գներով, քան ռուսականն է: Թերթը նշում է, որ ռուսական կողմը համաձայն է դրան, գտնելով, որ գինը վաճառահանման նոր շուկայի բացումն է:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Բանակցությունները կշարունակվեն մյուս տարի

Հնդկաստանի եւ Պակիստանի կառավարությունները որոշեցին Իսլամաբադում 1994 թ. հունվարի 1-3-ը ԱԳ փոխնախարարների մակարդակով շարունակել բանակցությունները: Նախատեսվում է օրակարգի մեջ մտցնել նաեւ Քաշմիրի հարցի բազմակողմանի քննարկումները, ինչը գնահատվում է որպես երկու երկրների միջեւ քաղաքական էական երկխոսության վերականգնման առաջին լուրջ քայլ:

Խաղաղության գործընթացը Ֆիլիպիններում

Ջակարտայում միջանկյալ զինադադարի համաձայնագիր կնքվեց կառավարության եւ Ազգային ազատագրման ճակատի միջեւ: Այս առթիվ Եվրոպական միությունը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որտեղ նշվեց, որ Մինդանաոյում հակամարտության սառեցման նման քայլը կաղահովի 1994 թ. փետրվարին նախատեսվող բանակցությունների հաջող ընթացքը եւ իր զորակցությունը հայտնեց նախագահ Ֆիդել Ռամոսի՝ երկրում ազգային համաձայնությունը վերահաստատելու ջանքերին:

ԱՄՆ զոհ է Ելցինից

ԱՄՆ կառավարությունն իր գոհունակությունը հայտնեց Բորիս Ելցինի՝ արտաքին քաղաքականության եւ բարեփոխումների գործընթացը շարունակելու վճռականությամբ: Քլինթոնի վարչակարգի ներկայացուցիչը նշեց, որ [illegible] ցինը, ընդունելով խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքները, հայտնեց, թե կփնտրի բնակչության տարբեր խավերի նկատմամբ բարեփոխումների բարելավման ուղիները:

Ֆիդել Կաստրոյի դուստրը փախավ

Կուբայի նախագահ Ֆիդել Կաստրոյի դուստրը՝ Ալինա Ֆերնանդես Ռեւուելտան, Մադրիդ կատարած ուղեւորության ժամանակ քաղաքապաշտան էր խնդրել ԱՄՆ դեսպանատնից եւ այժմ գտնվում է Ջորջիա նահանգում: Հայտնի է, որ Կաստրոն դստերը լքել է հայրենիքում: ԱՄՆ պետքարտուղարությունը հերքեց այն ենթադրությունները, թե Ալինա Ռեւուելտան հավաքագրվել էր ամերիկյան հատուկ ծառայությունների կողմից դեռ Կուբայում: Պատճառաբանվեց, որ նման փաստն անմիջապես հայտնի կդառնար Ֆիդելին:

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի ժամ

Քլինթոնի եւ Ելցինի հեռախոսազրույցը

ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը չորեքշաբթի օրն իր նախաձեռնությամբ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հետ կայացած հեռախոսազրույցը բնութագրել է «շատ լավ»: Նույն օրը ամերիկյան ռադիոկայանների թղթակիցներին տված հարցազրույցում նա հայտնեց, որ զրույցի ընթացքում ճշտվել է 1994 թ. հունվարին կայանալիք ռուս-ամերիկյան գագաթաժողովի հարցը: «Ես Ելցինին ասացի, որ երբ իրեն տեսնեմ Մոսկվայում, կհայտնեմ այն վերջին միջոցառումների մասին, որ մենք ձեռնարկել ենք Ռուսաստանին օգնելու մեր երկու ծրագրերի շրջանակներում: Կխոսեմ այն մասին, թե մենք ինչ կարող ենք անել, որպեսզի տնտեսական բարեփոխումը շարունակվի, միջակ ռուսաստանցիներին հնարավորություն տալով ավելի մեծ չափով զգալ այդ վերափոխումների օգուտը», հայտարարեց ԱՄՆ-ի նախագահը: «Մենք խոսեցինք նաեւ այն ջանքերի մասին, որ մենք շարունակում ենք գործադրել արտաքին քաղաքականության մեջ, ինչպես նաեւ այն բանի կարեւորության մասին, որ Ռուսաստանն առաջվա պես դրական ու կառուցողական դեր խաղա այդ ոլորտում», նշեց Քլինթոնը: Հեռախոսազրույցի երրորդ թեման նախկին ԽՍՀՄ բոլոր պետություններում միջուկային զենքի կրճատման համատեղ ջանքերն էին: ԱՄՆ-ի նախագահը հավաստեց, որ ինքը Մոսկվա կատարելիք այցի ընթացքում Ռուսաստանի լիբերալ դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Ժիրինովսկու հետ հանդիպում ունենալու «որեւէ ծրագիր» չունի:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Խաղաղարար ուժերի հեռանալը կարող է հանգեցնել նոր պատերազմի

Եթե մինչեւ 1994 թ. մարտի վերջը խաղաղարար ուժերը հեռանան Սոմալիից, ապա աֆրիկյան այդ երկրում կարող է կրկին ծագել քաղաքացիական պատերազմ, որն անխուսափելիորեն կհանգեցնի սովի, թշվառության եւ մահվան: [illegible] նախազգուշացումով չորեքշաբթի [illegible] Նյու Յորքում կայացած մամուլի ասուլիսում հանդես եկավ Սոմալիում ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի հատուկ ներկայացուցիչ Ջոնաթան Հաուն: 29 հազարանոց միջազգային զորաբաժնի կազմից իրենց զորքերը մոտ ապագայում դուրս բերելու ծրագրերի մասին արդեն հայտարարել են ԱՄՆ, Ֆրանսիան, Բելգիան, Իտալիան, Գերմանիան եւ Թուրքիան: Միայն Պակիստանն է պատրաստակամություն հայտնել իր «կապույտ սաղավարտների» թվակազմը 5-ից 7,5 հազարի հասցնելու, պայմանով, որ ԱՄՆ եւ մյուս երկրները նրանց ապահովեն անհրաժեշտ տեխնիկայով ու հանդերձանքով: ՄԱԿ-ում պաշտոնական անձինք հույս ունեն Սոմալիում խաղաղապահ ուժերի թվակազմը 18 հազարի մակարդակի վրա պահել հիմնականում Հնդկաստանի, Եգիպտոսի, Նիգերիայի եւ Մալայզիայի զինվորների հաշվին: Դրա հետ մեկտեղ նրանք խոստովանում են, որ ՄԱԿ-ը ներկայումս բավարար չափով դրամ չունի Աֆրիկյան եղջյուրի շրջան զինծառայողներ ուղարկող երկրների ծառայությունների դիմաց վճարելու համար:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Բորիս Շիխմուրադովը ռուս-թուրքմենական հարաբերությունների մասին

«Թուրքմենստանը ԱՊՀ շրջանակներում նոր հարաբերությունների ստեղծման հուսալի փորձարան է», հայտարարեց Թուրքմենստանի փոխվարչապետ Բորիս Շիխմուրադովը Ռուսաստանի եւ Թուրքմենստանի նախագահների կողմից երկկողմ փաստաթղթերի ստորագրումից անմիջապես հետո: «Խորապես հասկանալի է, որ ԱՊՀ պետությունների ղեկավարների հանդիպումը բացվում է Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի այցով», նշեց փոխվարչապետը: Նրա խոսքերով, երկու երկրների հարաբերությունները վկայում են, որ նրանք «հանդես են գալիս փորձարարների դերում, ստեղծում յուրօրինակ չափանիշներ, որոնք այնուհետեւ ԱՊՀ շրջանակներում օգտագործվում են մյուս պետությունների կողմից»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ԱԼԵՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ ՄԱՐՍԵԼԻ «ՕԼԻՄՊԻԿԻ» ԱՌԱՋԱՏԱՐՆԵՐԻՑ

Ֆրանսիայի ֆուտբոլի 1-ին դիվիզիոնի առաջնություն 22-րդ մրցափուլ

«Սոշո»-«Պարի-Սեն Ժերմեն»	1-2
«Մարսել»-«Նանտ»	3-1
«Անժեր»-«Օսեր»	2-2
«Մոնպելյե»-«Լենս»	0-0
«Լիլլ»-«Կանն»	1-0
«Ստրասբուրգ»-«Թուլուզ»	1-0
«Մեց»-«Լիոն»	0-1
«Սենտ-Էտիեն»-«Հավր»	0-0
«Կաեն»-«Մարտիգ»	4-1
«Բորդո»-«Մոնակո»	1-0

Գոռհում է Ալեն Պողոսյանը

Չնայած եվրոպական երկրների չեմպիոնների գավաթակիր եւ Ֆրանսիայի չեմպիոն Մարսելի «Օլիմպիկի» նախագահ Բեռնար Տապին ընթացիկ մրցաշրջանում վաճառել է մի շարք առաջատար ֆուտբոլիստների (Բոկսիչ, Ֆոտեն, Օյմետա, Պելե, Ամորո, Դեսայի...), սակայն թիմը հուսախաբ չի անում իր երկրպագուներին եւ հիմա զբաղեցնում է 2-րդ տեղը. վերեւից հանդես եկող միանձնյա առաջատարին՝ «Պարի-Սեն Ժերմենին», որի կազմում խաղում են 3 բրազիլացիներ (Ռայ, Վալդո, Ռիկարդո), կորցրած միավորներով զիջելով ընդամենը 2 միավորով: «Վալանսիեն» - «Օլիմպիկ» խաղի հետ կապված սկանդալից հետո, երբ Մարսելի թիմին զրկեցին եվրոպական չեմպիոնների գավաթի խաղարկությունից, շատերը լավ ապագա չէին խոստանում նրան, ենթադրելով, որ հուսախաբ եղած Բեռնար Տապին կշտապի վաճառել առաջատար խաղացողներին եւ թիմն արագորեն կքայքայվի: «Մարսելի» նոր եւ լավագույն հայտնություններից մեկը մեր հայրենակից Ալեն Պողոսյանն է: 23-ամյա եւ ալեհեր սկյուռներով այդ ֆուտբոլիստը, որի հասակն է 185 սմ, լիովին ամրապնդվել է հիմնական կազմում եւ վերջին 2 խաղերում տոն է տալիս իր թիմի գործողություններին: 21-րդ մրցափուլի «Հավրի» հետ խաղում Պողոսյանը թիմում ամենաբարձր գնահատականը ստացավ (7), իսկ «Էկիպ» թերթը հոդված հասկացնելով նրան այն վերնագրել էր «Պողոսյանը բռնկվում է»: «Նանտի» հետ 22-րդ մրցափուլի խաղում էլ հայ ֆուտբոլիստն արժանացավ ամենաբարձր գնահատականին (7) եւ կրկին «Էկիպը» հոդված տպագրեց նրա մասին, այս անգամ զետեղելով նաեւ նրա լուսանկարը:

Հոդվածը վերնագրված էր՝ «Պողոսյանն ամրապնդվում է», որում գրված է, թե «Օլիմպիկը» հիմա վատ անհաստականություններ չունի, բայց երիտասարդ Ալեն Պողոսյանը, որն իր 1-ին գնդակը խփեց (նա 18-րդ րոպեին գրավեց «Նանտի» դարպասը) լուրջ առաջընթաց է ապրում եւ աչքի է ընկնում նախաձեռնողի հատկություններով:

21-րդ մրցափուլում նոր գոլի հեղինակ դարձավ մեկ այլ հայ ֆուտբոլիստ՝ Յուրի Ջորկաեֆը («Մոնակո»), որը գրավեց «Սենտ-Էտիենի» դարպասը (1-1): Ջորկաեֆը շարունակում է գլխավորել ռմբարկուների ցուցակը: Նա խփել է 13 գնդակ եւ մեկ գոլային փոխանցում կատարել: 4 գոլի հեղինակ է Էրիկ Ասատուրյանը («Լիլլ»): 2 գնդակ է խփել «Մոնպելյեի» ավագ Միշել Տեր-Զաքարյանը:

21-րդ մրցափուլի խաղերին հայ ֆուտբոլիստներից մասնակցեցին նաեւ բրազիլացի Մարչելոն (Կիրեմիջյան), որը խաղում է «Լիոնում», Պասկալ Պեռոսյանը («Կաննը»), Տեր-Զաքարյանը 33-րդ րոպեին վնասվածք է ստացել եւ թողել ասպարեզը: 22-րդ մրցափուլում Ջորկաեֆին չհաջողվեց ավելացնել իր գոլերի թիվը: «Մոնակոն» արտագնա խաղում 0-1 հաշվով զիջեց «Բորդոյին»: Տեր-Զաքարյանը չհասցրեց ապաքինվել: Ասատուրյանը լրիվ մասնակցեց «Լիլլ»-«Կաննի» խաղին (1-0) եւ վատ չդրսեւորեց իրեն, սակայն «Կաննի» կազմում այս անգամ բացակայում էին 2 հայ ֆուտբոլիստները՝ Ժիլ Համբարձումյանը եւ Պասկալ Պեռոսյանը: Մարչելոն («Լիոն»), այս անգամ ամենացածր գնահատականը ստացավ թիմում (4):

Ֆրանսիայի 1-ին դիվիզիոնի առաջնության աղյուսակը 22 մրցափուլից հետո

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Սեն Ժերմեն	35	22	15	5	2	31-11
2. Մարսել	31	22	13	5	4	32-18
3. Բորդո	29	22	12	5	5	29-16
4. Օսեր	25	22	10	5	7	31-18
5. Մոնակո	24	22	8	8	6	33-23
6. Նանտ	24	22	7	10	5	22-16
7. Ստրասբուրգ	24	22	7	10	5	26-22
8. Մոնպելյե	24	22	8	8	6	24-21
9. Կանն	23	22	8	7	7	25-27
10. Սոշո	22	22	6	10	6	23-22
11. Լիոն	21	22	8	5	9	21-25
12. Սենտ-Էտիեն	20	22	5	10	7	19-18
13. Մեց	20	22	6	8	8	20-21
14. Լենս	19	22	4	11	7	17-20
15. Կաեն	19	22	8	3	11	18-31
16. Լիլլ	18	22	4	10	8	21-30
17. Մարտիգ	17	22	4	9	9	23-35
18. Հավր	16	22	2	12	8	14-25
19. Թուլուզ	15	22	3	9	10	14-31
20. Անժեր	14	22	3	8	11	21-34

ԱՀԱՐՈՆ ԲՈՅԱՋՅԱՆ
Փարիզ

Հաղթարշավը ընդհատվեց

Հոլանդիայի Գրոնինգեն քաղաքում շարունակվող պրոֆեսիոնալ շախմատիստների ասոցիացիայի աշխարհի առաջնությունում, որին մասնակցում են 54 գրոսմայստերներ, 4 անընդմեջ հաղթանակից հետո պարտություն կրեց լվովցի հանրահայտ գրոսմայստեր Ալեքսանդր Բելյավսկին: Նրա հաղթարշավն ընդհատեց Վիշվանաթան Անանդը: Ալեքսանդր Բելյավսկին Գարրի Կասպարովի մարտավկան էր Լոնդոնում տեղի ունեցած Կասպարով-Շորթ աշխարհի առաջնության մրցախաղում: Նախկին ԽՍՀՄ բազմակի չեմպիոնը նորից անցել է գործնական խաղի եւ Գրոնինգենի մրցաշարից առաջ վերեւից հանդես եկավ Բելգրադում տեղի ունեցած 10 գրոսմայստերների մասնակցությամբ միջազգային մրցաշարում, որտեղ 9 հնարավորից վաստակելով 7,5 միավոր վստահորեն գրավեց 1-ին տեղը:

Գրոնինգենի մրցաշարում 5 մրցափուլից հետո 4-ական միավորով առաջատարներն են Բելյավսկին, Անանդը եւ Բենջամինը (ԱՄՆ): Մրցաշարն անցկացվում է շվեյցարական մրցակարգով 11 մրցափուլով: Մասնակիցների թվում են նաեւ Ռաֆայել Վահանյանն ու Վլադիմիր Հակոբյանը: Առաջին 7 տեղ գրաված շախմատիստները դուրս կգան հաջորդ փուլ, որտեղ նրանց կմիանա Նայջլ Շորթը: ■

Վիալլին ԱՄՆ չի մեկնի: Իտալիայի հավաքականի առաջատար խաղացողներից մեկը՝ Ջանլուկա Վիալլին, ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության «Տեներիֆե»-«Յուվենտուս» հանդիպման ընթացքում, որը տեղի ունեցավ Իսպանիայում, ոտքը ջարդել է եւ հավանաբար չմասնակցի 1994 թ. ԱՄՆ-ում կայանալիք աշխարհի 15-րդ առաջնությանը:

Աշխարհի գավաթ-94

Ներկայացնում ենք մասնակիցներին

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Տարածությունը 17 075 000 քառ կմ
Բնակչությունը 150 000 000
Մայրաքաղաքը Մոսկվա
Ֆեդերացիան հիմնադրվել է 1992 թ.
Միջազգային ֆեդերացիայի անդամ է 1992 թ.
Ֆուտբոլով զբաղվում է 3 500 000 մարդ

Աշխարհի առաջնությանը մասնակցում է առաջին անգամ:

Աշխարհի 15-րդ առաջնության ընտրական փուլում ընդգրկված էր եվրոպական 5-րդ խմբում, որտեղ մրցակիցներն էին Հունաստանի, Հունգարիայի, Իսլանդիայի եւ Լյուքսեմբուրգի հավաքականները:

Արձանագրել է հետեւյալ արդյունքները:

Ռուսաստան-Իսլանդիա	1-0, 1-1
Ռուսաստան-Հունգարիա	3-0, 3-1
Ռուսաստան-Լյուքսեմբուրգ	2-0, 4-0
Ռուսաստան-Հունաստան	1-1, 0-1

Եվրոպական 5-րդ ընտրական խմբի ամփոփիչ աղյուսակը

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Հունաստան	14	8	6	2	0	10-2
2. Ռուսաստան	12	8	5	2	1	15-4
3. Իսլանդիա	8	8	3	2	3	7-6
4. Հունգարիա	5	8	2	1	5	6-11
5. Լյուքսեմբուրգ	1	8	0	1	7	2-17

Հավաքականի ավագ մարզիչ՝
Պավել Սադիրին
Հավաքականի կազմը.

դարպասապահներ՝
Խարին, Չերչեսով

պաշտպաններ՝
Գորլուկովիչ, Օնոպկո, Կուլկով, Իվանով, Դ. Կուզնեցով, Մինկո

կիսապաշտպաններ՝
Կանչելսկիս, Դոբրովոլսկի, Կոռնեեւ, Մոստովոյ, Գրիշին, Կարպին, Մոշկարին

հարձակվողներ՝
Կոլիվանով, Շալիմով, Յուրան, Կիրյակով, Ռադչենկո, Բեսչաստնիխ, Տիշկով

Վիճակագրություն

Ֆուտբոլի Հայաստանի առաջնությանը մասնակցել են

13. «ԶՎԱՐԹՆՈՑ» ԷՋՄԻԱԾԻՆ 24(42)

Գլխավոր մարզիչ
ԱՐԿԱԴԻ ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ,
ԱՇՈՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ,
ՌՈՒԲԻԿ ՍԿԱՆԵՍՅԱՆ

Դարպասապահներ
Հովհաննես Եղիազարյան 16(-43), Կարեն Նավասարդյան 12(-35)

Պաշտպաններ
Հովհաննես Մարտիրոսյան 28(3), Վահե Դանիելյան 27, Արամ Ավանեսյան 23(2), Վահե Թովմասյան 18, Կամսար Հարությունյան 7, Արթուր Կարապետյան 5, Արսեն Միրզախանյան 5

Կիսապաշտպաններ
Դավիթ Դավթյան 21(3), Հրայրիկ Խաչատրյան 15(1), Արթուր Խաչատրյան 14, Գրիշա Ասատրյան 14, Արկադի Կզակյան 13, Սողոմոն Սիմոնյան 12, Շահեն Նազարենկո 9, Ալբերտ Վեհեսյան 6(1)

Հարձակվողներ
Հովակիմ Հովակիմյան (Ա) 28(9), Տիգրան Եսայան 27(17), Սեդրակ Բաբայան 17(5), Գեորգի Անդրեասյան 12, Արթուր Ոսկանյան 11, Գառնիկ Գեոնջյան 9, Արման Այվազյան 7(1)

14. «ՔԱՍԱԽ» ԱՇՏԱՐԱԿ 31 (25)

Գլխավոր մարզիչ
ԱԶԱՏ ՍԱՆԳՍԱՐՅԱՆ,
ԱՐՇԱՎԻՐ ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ

Դարպասապահներ
Հովիկ Մովսիսյան 11(-43), Գագիկ Ադիբեկյան 11(-44), Բագրատ Ստեփանյան 3(-10), Յուրի Մկրտչյան 1(-5)

Պաշտպաններ
Աղաս Սանգսարյան 27(-14), Արամ Բադալյան 18, Էդուարդ Այծազյան 15, Արսեն Ասատրյան 12, Տիգրան Արշակյան 11, Արա Այվազյան 9(1), Արմեն Ռաֆայելյան 9, Հարություն Խալիկյան 8, Արման Հովհաննիսյան 8, Տիգրան Մեջլումյան 8, Արսեն Կարապետյան 6, Արթուր Վանեցյան 5, Հրայրիկ Հովակիմյան 2, Աշոտ Ջուլհակյան 2

Կիսապաշտպաններ
Սամվել Մկրտչյան 27, Արամ Վարդանյան 17, Մուրադ Անգբյան 14(2), Արամ Խաչիկյան 12(1), Արմեն Սանդասարյան 10(5), Վաղինակ Ստեփանյան 8

Հարձակվողներ
Ավետիք Սուքիասյան (Ա) 26(1), Պետրոս Գեւորգյան 14(3), Հրայրիկ Աթոյան 12, Վարդան Մուրադյան 12(8), Արմեն Ասլանյան 11(3), Գայոս Հովհաննիսյան 7(1), Գրիգոր Կարայան 3

15. «ՄԱԼԱԹԻԱ-ԿԻԼԻԿԻԱ» 25(22)

Գլխավոր մարզիչ
ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՍԱԼԱՆՅԱՆ

Դարպասապահներ
Սարգիս Ճարտիկյան 17(-45), Դավիթ Խաչատրյան 11(-35), Մկրտիչ Մկրտչյան 2(-9)

Պաշտպաններ
Կարեն Դոխոյան 26(1), Արթուր Սունգուրյան 22(3), Սարգիս Նորդիկյան 21(1), Արկադի Դոխոյան 19, Կարեն Գրիգորյան 17, Արմեն Սաֆեյան 9, Անդրանիկ Թեւոսյան 2

Կիսապաշտպաններ
Հայկ Հարությունյան (Ա) 25(4), Տիգրան Մկրտչյան 23(4), Արմեն Սարկոսյան 21(2), Ղազար Մարգարյան 21, Ալեքսանդր Հովհաննիսյան 4, Արթուր Եսայան 2, Քոչար Գալստյան 1

Հարձակվողներ
Սարգիս Դավթյան 25(1), Արամ Ոսկանյան 24(6), Գագիկ Ֆրանկյան 10, Համլետ Հովհաննիսյան 7, Սեւեր Ջոփուրյան 5, Սարգիս Նազարյան 1, Արմեն Հովհաննիսյան 1, Կարեն Պետրոսյան 1

Պատրաստեցին
ՍԱՄՎԵԼ ՁԱՀՈՒՆԿԻՐՅԱՆԸ
եւ ԳԱԳԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆԸ

Թամինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ՕՍԻԱՆ ՀՌՉԱԿԵՑ ԻՐ ԱՆԿԱԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ինչպես հաղորդում է «Ազատություն» կայանը, Վրաստանի կազմի մեջ մտնող Հարավային Օսիայի Ինքնավար Մարզն ընդունեց նոր հիմնական օրենք սահմանադրություն, որը հստակ բանաձևով ամրագրված է մարզի լիակատար ինքնիշխանությունը Վրաստանից և առանձին կետով տարածքային պահանջատիրություն է ներկայացված Վրաստանի երկու շրջանների նկատմամբ: Հարավային Օսիայի իշխանությունների այս գործողությունն անկասկած կխթանի լարվածության աճը Ցխինվալի և Թբիլիսիի միջև: Հիշեցնենք, որ վրաց-աբխազական պատերազմի համար բավական եղավ Աբխազիայի կողմից 1921 թ. սահմանադրության վերականգնումը: Քաղաքական դիտորդների կարծիքով Հարավային Օսիայի նոր սահմանադրությամբ, փաստորեն իրավական հիմք է ստեղծվում այդ մարզի Վրաստանի կազմից վերջնականապես դուրս գալու համար և Վրաստանի տարածքային մասնատումը անդառնալի բնույթ է ստանում, երբ հաշվի առնենք, որ Թբիլիսիի կենտրոնական իշխանությունների վերահսկողության տակից լիովին դուրս է Աբխազիան, իսկ Աջարիայի Ինքնավար Հանրապետությունն ամբողջովին ինքնուրույն քաղաքականություն է վարում: Իրավիճակը Թբիլիսիի համար բարդանում է նաև նրանով, որ Հարավային Օսիայի և Վրաստանի միջև սահմանը պաշտպանվում է մեծաքանակ ռուսական զորամիավորման կողմից և եթե անգամ փորձ արվի ուժով ճնշել օսական անջատողականությունը, ապա վրացիները ստիպված կլինեն բախվել ռուսական զորքերի հետ, ինչը վրացական բանակի ուժերից վեր է:

Միաժամանակ, Հարավային Օսիան ևս բազմաթիվ բարդ խնդիրների առջև է կանգնում: Նախ ոչ մի կայուն երաշխիք չկա, որ ռուսական քաղաքական իրավիճակում ռուսական զորքերը չեն լքի մարզի տարածքը կամ սոսկ դիտողի դեր չեն ստանձնի վրաց-օսական հերթական հակամարտության դեպքում: Երկրորդ լուրջ խնդիրը, Հարավային և Հյուսիսային Օսիաների իշխանությունների ընդհանրական շահերի և ընդհանուր քաղաքական կուրսի շրջափեղկի խզումն է կապված օս-ինգուշական հակամարտության հետ: Ինգուշական սպառնալիքը չեզոքացնելու համար, Հյուսիսային Օսիայի իշխանությունները ստիպված են երկխոսության մեջ մտնել Վրաստանի հետ, հուսալով կանխել վրացիների կողմից ռազմաքաղաքական և տնտեսական աջակցությունը ինգուշներին: Սա, անշուշտ, դուր չի գալիս հարավի օսերին, իսկ Հյուսիսային Օսիայի տարածքում Վլադիկավկազի նախաձեռնությամբ կազմակերպված վերջին հանդիպումը վրաց և օս մտավորականության միջև աննախադեպ զայրույթ առաջացրեց Ցխինվալում: Օտարերկրյա աղբյուրները հաղորդում են, որ լարվածության աճ է նկատվում նաև Հյուսիսային Օսիայի բնակչության և հարավից գաղթած օսերի միջև: Ռուսի և դիտորդները չեն բացառում նոր առճակատման սկիզբը այդ շրջանում:

Տ. Դ.

ARMINKO LTD

«ԱԶԳ» օրաթերթը հաղորդվում է ԱՄՆ «ԱՐՄԻՆԿՈ» ՍՊԸ-ի համակարգչային կապով:
Հեռախոս.
7-8852-281425
Ֆաքս
7-8852-285082
E-MAIL INTERNET: ROOT. YEREVAN@REX. IASNET. COM

NICA INVESTMENT COMPANY

«ՆԻԿԱ» ԻՆՎԵՍՏԻՑԻՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՇՆՈՐՀԱՎՈՐՈՒՄ Է ՁԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ ԵՎ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴԸ
ԵՎ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԻՐ ԱՎԱՆԴԱՏՈՒՆԵՐԻՆ ՍՆՆԴԱՄԹԵՐՔ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼՈՒ:

Վաճառքը կատարվելու է մինչեւ դեկտեմբերի 28-ը:

Խանութի հասցեն Տերյան 59 (նկուղային հարկ)

AIR-TOUR

«Հայկական Ավիաուղիներ» Ավիաընկերության «Ավիատրանս» Պետական Դուստր Ձեռնարկության «Էյր-տուր» ֆիրման 1994 թ. հունվարից սկսում է ուղիղ ավիաչվերթներ
ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ, ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ, ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱ, ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԷՄԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ:
Երաշխավորում ենք բարձրորակ սպասարկում եւ ամենացածր գներ:

Պուշկինի փ. 43, հեռ. 53.05.11, 53.05.33

«Ս. ՏԱԹԵՎԻԿ»
ինվեստիցիոն ընկերություն
"S. TATEVIK"
Investment company
Երեւան, «Էրեբունի-1» հյուրանոց 316, 319 հեռ. (8852) 582078
Hotel "Erebuni-1", rooms 316,319, Yerevan, Armenia, tel. (8852) 582076

Մենք շնորհավորում ենք մեր ներկա եւ ապագա ավանդատուների ԱՄԱՆՈՐԸ եւ առաջարկում Ձեզ ամանորյա հիանալի անակնկալ:

Ամանորի նախաշեմին Դուք կարող եք դառնալ **ՄԻԼԻՈՆԱՏԵՐ**.

- Ավանդատուներից ամենահաջողակին ամենամյա ամանորյա **ԳԵՐՊԱՐԳԵՒ ՄԻԼԻՈՆ ռուբլի: 1000000**
- «Համաստեղության նշանի ներքո» 1994թ. օրացույցի գնորդներից ամենահաջողակին՝ նույնպես **ԳԵՐՊԱՐԳԵՒ ՄԻԼԻՈՆ ռուբլի:**

Խաղարկությունները եւ օրացույցի զաղտնիքները՝ դեկտեմբերի 30-ին:

NAAVI AVIACORPORATION

«ՆԱԱՎԻ» ավիաընկերությունը առաջարկում է
ԵՐԵՎԱՆ-ՕՄՍԿ-ԽԱԲԱՐՈՎՍԿ
ավիաուղի: Առաջին չվերթը կկայանա դեկտեմբերի 26-ին: Տոմսերը վաճառվում են ընկերության գրասենյակում:
Հասցեն՝ «Անի» հյուրանոց, 120 սենյակ.
Տեղեկությունների համար զանգահարել 56-49-78, 58-26-53

NORINVEST
Investment Financial Company
14 Abovian Str. Republic of Armenia

Հարգելի հաճախորդներ

NORINVEST
Ինվեստիցիոն-ֆինանսային ընկերությունը
առաջարկում է իր փոխատուներին նոր նախագծեր ԱՐՏՈՆՅԱԼ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ.
- ռեինվեստիցիաներ՝ հայկական դրամը վերահաշվարկելով ամերիկյան դոլարի կենտրոնական բանկի կուրսով
- ինվեստիցիաներ՝ հայկական դրամը վերահաշվարկելով ամերիկյան դոլարի շուկայականից զգալիորեն ցածր կուրսով
Դուք նաեւ կարող եք մասնակից դառնալ.
- հայկական դրամով կարճաժամկետ ինվեստիցիոն նախագծերի (արտոնյալ հավելավճարով)
- ինվեստիցիոն տարադրամային նախագծերի

Ձեզ սպասում են նաեւ ՇԱՀՈՒՄՆԵՐ (հայկական դրամով եւ տարադրամով) NORINVEST-ի ամենամյա խաղարկությունում

Ինչպես միշտ մանրամասնությունների Դուք կարող եք ծանոթանալ Աբովյան 14, 100 սենյակ հասցեով: Հեռախոս 561931

Լուրերի հոսք

Տաջիկ-աֆղանական բանակցություններն ավարտվեցին

Դուշանբեում Աֆղանստանի նախագահ Բ. Ռաբանիի պաշտոնական այցն ավարտվեց Տաջիկստանի և Աֆղանստանի բարեկամության, բարիդրացիության ու համագործակցության պայմանագրի ստորագրմամբ: Ստորագրվեցին նաև միջկառավարական համաձայնագիր երկու երկրների սահմանի, առևտրատնտեսական համագործակցության մասին, գաղթականների հարցերին առնչվող համաձայնագիր: Մամուլի համար արված հայտարարության մեջ Բ. Ռաբանին ասաց, որ իր երկիրը չի միջամտել ու չի միջամտում ինքնիշխան Տաջիկստանի գործերին և հետևողականորեն հանդես է գալիս հարևան հանրապետության հետ հարաբերությունների կարգավորման օգտին: Իր կողմից Աֆղանստանը ջանքեր կգործադրի տաջիկ-աֆղանական սահմանում իրավիճակը կայունացնելու, այն հաշտության ու բարեկամության սահման դարձնելու, տաջիկ գաղթականներին շուտափույթ կերպով հայրենիք վերադարձնելու նպատակով: Որպես բարի կամքի արտահայտություն, Տաջիկստանի ղեկավարությունը որոշել է ազատ արձակել 33 աֆղան քաղաքացիների, որոնք Տաջիկստանի տարածքում ձերբակալվել էին սահմանի անօրինական հատման համար:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Բարդություններ Հարավսլավիայի էներգահամակարգում

Կրկին բարդացել է իրավիճակը Հարավսլավիայի էներգահամակարգում, այս անգամ ոչ թե ցրտերի, այլ հանքափորների և էներգետիկների գործադուլի պատճառով: Շաբաթ օրը աշխատանքը դադարեցրին Կոլուբարի ածխավազանի հանքափորները, որոնք վառելիք էին մատակարարում Բելգրադի մոտակայքում գտնվող խոշորագույն ջէկին: Ածխահանները ու էներգետիկները կառավարությունից և նախարարություններից պահանջում են կատարել լրացուցիչ դրամական նպաստներ վճարելու և անվճար ու արտոնյալ մթերաբաժիններ տալու խոստումները:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ԱՄՆ-ի կառավարական ծախսերը կկրճատվեն

ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնը հայտարարեց, որ վարչակազմի մշակած 1995 ֆինանսական տարվա դաշնային բյուջեի նախագծով նախատեսվում են կառավարական ծախսերի հետագա կրճատում և պետական ապարատի սահմանափակում: Միևնույն ժամանակ կավելացվեն հատկացումները նորագույն տեխնոլոգիաների բնագավառում հետազոտություններ, ռազմական փոխարկ կատարելու, առողջապահության, հանցագործությունների դեմ պայքարի նպատակներով:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Ռուսաստանի հեռագրական գործակալության մասին

Նախագահ Բորիս Ելցինը հրամանագիր ստորագրեց «Ռուսաստանի լրատվական հեռագրական գործակալության մասին»: Փաստաթղթում մասնավորապես նշվում է, որ Ռուսաստանի լրատվական հեռագրական գործակալությունը (ԻՏԱՌ) նախկին Խորհրդային Միության հեռագրական գործակալության (ՏԱՍՍ) իրավահաջորդն է: Ռուսաստանի նախարարների խորհուրդը որոշել է հաստատել երկրի լրատվական հեռագրական գործակալության, որպես պետական ձեռնարկության ձև ունեցող կենտրոնական պետական լրատվական գործակալության, կանոնադրությունը: Նախարարություններին, պետական կոմիտեներին և գերատեսչություններին հանձնարարված է առաջնահերթ կարգով գործակալությանն ուղարկել այն պաշտոնական փաստաթղթերն ու նյութերը, որոնք նախատեսված են զանգվածային լրատվության միջոցներում տարածման համար:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ՀՀ կառավարության «Պարբերական» հրատ. տպարան. Երևան 23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Տպաքանակ 25 000. Պատվեր 1662. Ստորագրված է տպագրության 24. 12. 1993

digitised by A.R.A.R.@